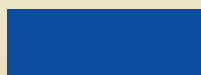

ΕΓΓΡΑΦΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΥ ΣΧΕΤΙΚΑ
ΜΕ ΤΗΝ
**ΕΜΒΑΘΥΝΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ**

Ευρωπαϊκή Επιτροπή
COM(2017) 291 της 31ης Μαΐου 2017

Rue de la Loi / Wetstraat, 200
1040 Bruxelles/Brussels
+32 2 299 11 11

Κύριο Valdis Dombrovskis

Αντιπρόεδρο της Επιτροπής, αρμόδιο για το Ευρώ και τον Κοινωνικό Διάλογο, αρμόδιο επίσης για τη Χρηματοπιστωτική Σταθερότητα, τις Χρηματοπιστωτικές Υπηρεσίες και την Ένωση Κεφαλαιαγορών

Κύριο Pierre Moscovici

Επίτροπο αρμόδιο για Οικονομικές και Δημοσιονομικές Υποθέσεις, Φορολογία και Τελωνεία

Πρόλογος

Την 1η Μαρτίου 2017 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε λευκή βίβλο για το μέλλον της Ευρώπης, η οποία σηματοδότησε την έναρξη ευρείας συζήτησης σχετικά με το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 27 κρατών μελών. Ως περαιτέρω συμβολή στη συζήτηση, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσιάζει σειρά εγγράφων προβληματισμού σχετικά με βασικά θέματα που θα είναι καθοριστικά για τα προσεχή έτη.

Το παρόν έγγραφο προβληματισμού —το τρίτο της σειράς— αναπτύσσει πιθανές λύσεις για την εμβάθυνση και την ολοκλήρωση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης έως το 2025. Για τον σκοπό αυτό, προτείνει συγκεκριμένα μέτρα τα οποία θα μπορούσαν να ληφθούν έως τις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου το 2019, καθώς και σειρά επιλογών για τα προσεχή έτη. Με βάση την έκθεση των πέντε προέδρων, έχει ως στόχο να τονώσει τη συζήτηση σχετικά με την ONE και να συμβάλει στη διαμόρφωση κοινού οράματος για το μελλοντικό της σχεδιασμό.

Το ενιαίο νόμισμα αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα και πιο απτά επιτεύγματα της Ευρώπης. Έχει βοηθήσει τις οικονομίες μας να ολοκληρωθούν και έχει φέρει τους Ευρωπαίους πιο κοντά. Ωστόσο, ανέκαθεν επρόκειτο για κάτι πολύ περισσότερο από ένα απλό νομισματικό εγχείρημα. Σχεδιάστηκε ως υπόσχεση ευημερίας —και έτσι θα πρέπει να παραμείνει, και για όσους προσχωρήσουν μελλοντικά στη ζώνη του ευρώ.

Καθώς η Ευρώπη συγκλονιζόταν από τη χρηματοπιστωτική και οικονομική κρίση, αυτή η υπόσχεση ευημερίας έγινε σημαντικότερη από ποτέ. Η επώδυνη κληρονομιά εκείνων των ετών έκανε τους Ευρωπαίους να επιθυμούν ακόμη περισσότερο όσα τους προσφέρει το ενιαίο νόμισμα: μεγαλύτερη σταθερότητα, μεγαλύτερη προστασία και περισσότερες

ευκαιρίες. Η αποφασιστική δράση που ανελήφθη ως απάντηση στην κρίση, για τη βελτίωση των μέσων και της αρχιτεκτονικής της ζώνης του ευρώ, ικανοποίησε εν μέρει αυτές τις προσδοκίες. Σήμερα η οικονομία της ΕΕ βρίσκεται και πάλι σε τροχιά ανάπτυξης και η ανεργία έχει πέσει στο χαμηλότερο επίπεδο των τελευταίων οκτώ ετών. Ωστόσο, η ζώνη του ευρώ δεν χρειάζεται μόνο πυροσβέστες. Χρειάζεται επίσης οικοδόμους και αρχιτέκτονες με μακρόπνοο όραμα.

Η οικονομική και νομισματική μας ένωση εξακολουθεί να υστερεί σε τρία μέτωπα. Πρώτον, δεν είναι ακόμη ικανή να αντιστρέψει επαρκώς τις κοινωνικές και οικονομικές αποκλίσεις που προέκυψαν από την κρίση μεταξύ και εντός των μελών της ζώνης του ευρώ. Δεύτερον, οι φυγόκεντρες αυτές δυνάμεις συνεπάγονται μεγάλο πολιτικό κόστος. Εάν δεν αντιμετωπιστούν, ενδέχεται να αποδυναμώσουν την υποστήριξη των πολιτών για το ευρώ και να δημιουργήσουν διαφορετικές αντιλήψεις περί των υφιστάμενων προκλήσεων, αντί για ένα συναινετικό όραμα για το μέλλον. Τέλος, ενώ η ONE είναι σήμερα πιο ισχυρή, δεν είναι ακόμη πλήρως ανθεκτική στους κλυδωνισμούς.

Με τη δήλωση της Ρώμης που υπεγράφη στις 25 Μαρτίου 2017, οι ηγέτες της ΕΕ δεσμεύθηκαν ότι «θα καταβάλουν προσπάθειες για την ολοκλήρωση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης· μιας ένωσης όπου οι οικονομίες θα συγκλίνουν». Τώρα, η υπόσχεση αυτή θα πρέπει να γίνει πράξη. Κάτι τέτοιο απαιτεί πολιτικό θάρρος, κοινό όραμα και αποφασιστικότητα για την ανάληψη δράσης υπέρ του κοινού συμφέροντος.

Ένα ισχυρό ευρώ απαιτεί μια ισχυρότερη οικονομική και νομισματική ένωση.

31ης Μαΐου 2017

«Σε αυτήν την εποχή αλλαγών και έχοντας επίγνωση των ανησυχιών των πολιτών μας, δεσμευόμαστε ως προς το θεματολόγιο της Ρώμης και δηλώνουμε ότι θα καταβάλουμε προσπάθειες για να υλοποιήσουμε μια (...) Ένωση στην οποία (...) ένα σταθερό και ισχυρότερο ενιαίο νόμισμα θα διανοίγει οδούς ανάπτυξης, συνοχής, ανταγωνιστικότητας, καινοτομίας και συναλλαγών, κατά κύριο δε λόγο για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις· μια Ένωση που θα προωθή τη διαρκή και βιώσιμη ανάπτυξη μέσα από επενδύσεις, διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις και θα εργάζεται για την ολοκλήρωση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης: (...) μια ένωση όπου οι οικονομίες θα συγκλίνουν.»

Διακήρυξη της Ρώμης, αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων της ΕΕ,
25 Μαρτίου 2017

«Η ολοκλήρωση της ΟΝΕ δεν αποτελεί αυτοσκοπό. Είναι ένα μέσο για την εξασφάλιση καλύτερης και δικαιότερης διαβίωσης για όλους τους πολίτες, για την προετοιμασία της Ένωσης ώστε να αντιμετωπίζει μελλοντικές παγκόσμιες προκλήσεις και για την παροχή σε καθένα από τα μέλη της της δυνατότητας να ευημερήσει.»

Έκθεση των πέντε προέδρων: «Η ολοκλήρωση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης της Ευρώπης»
Jean-Claude Juncker σε στενή συνεργασία με τους Donald Tusk, Jeroen Dijsselbloem, Mario Draghi και Martin Schulz, 22 Ιουνίου 2015

Πίνακας περιεχομένων

1. Εισαγωγή.....	6
2. Η ιστορία του ευρώ μέχρι σήμερα	8
3. Τα επιχειρήματα για την ολοκλήρωση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης.....	12
4. Προβληματισμοί σχετικά με την ενδεχόμενη ακολουθητέα πορεία	18
5. Συμπέρασμα.....	31
6. Παραρτήματα	32
Παράρτημα 1 — Πιθανός χάρτης πορείας για την ολοκλήρωσης της οικονομικής και νομισματικής ένωσης έως το 2025.....	33
Παράρτημα 2 — Η «εργαλειοθήκη» της οικονομικής και νομισματικής ένωσης.....	34
Παράρτημα 3 — Κύριες οικονομικές τάσεις εντός της ζώνης του ευρώ μέχρι σήμερα.....	37

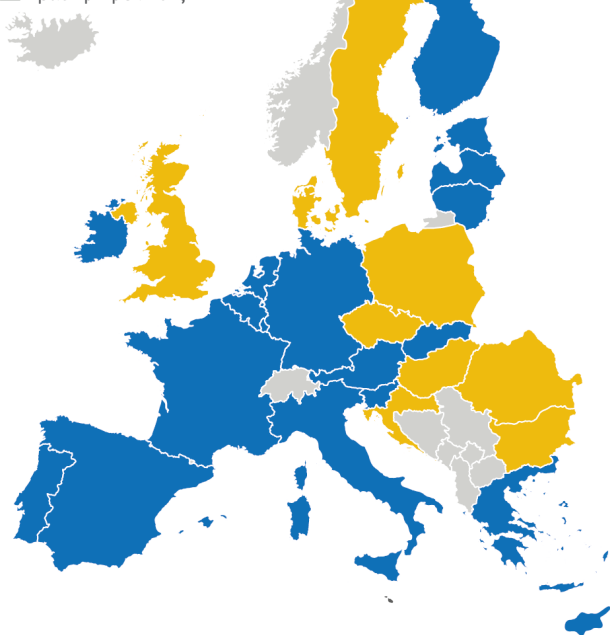
1. Εισαγωγή

Το ευρώ δεν είναι απλώς ένα νόμισμα. Σε μια ήπειρο που υπήρξε επί τόσο καιρό διαιρεμένη, τα χαρτονομίσματα και τα κέρματα του ευρώ αποτελούν μια απτή, καθημερινή υπενθύμιση της ελευθερίας, της άνεσης και των ευκαιριών που προσφέρει η Ευρωπαϊκή Ένωση.

Σήμερα το ευρώ χρησιμοποιείται από 340 εκατομμύρια Ευρωπαίους σε 19 κράτη μέλη. Επτά από τα κράτη μέλη που προσχώρησαν στην ΕΕ το 2004 το έχουν ήδη υιοθετήσει. Και όμως, έχουν περάσει μόλις 25 έτη από τη στιγμή που η Συνθήκη του Μάαστριχτ άνοιξε το δρόμο για το ενιαίο νόμισμα και μόλις 15 έτη από τη στιγμή που κυκλοφόρησε το πρώτο κέρμα.

Το ευρώ είναι το νόμισμα 19 κρατών μελών

- Κράτη μέλη της ΕΕ που χρησιμοποιούν το ευρώ
- Κράτη μέλη της ΕΕ που δεν χρησιμοποιούν το ευρώ
- Κράτη μη μέλη της ΕΕ

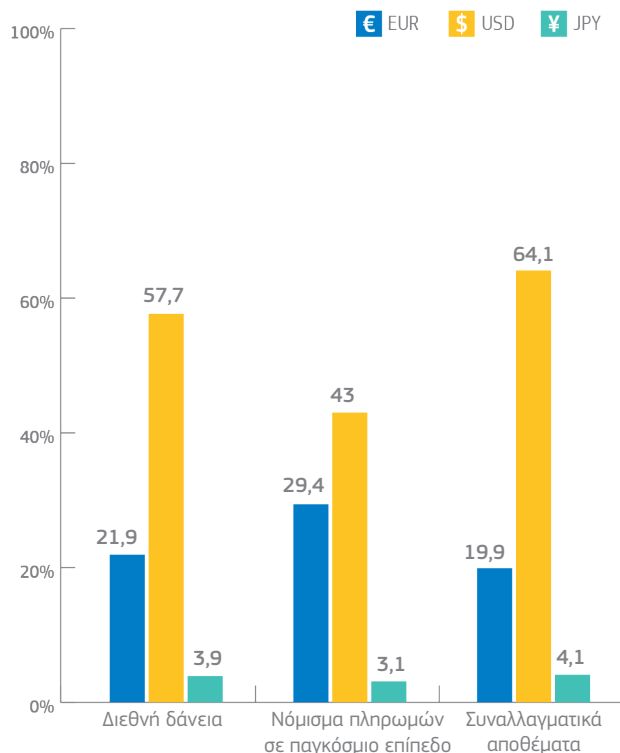
Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Από τη στιγμή της θέσπισής του, το ευρώ έχει καταστεί το δεύτερο πλέον χρησιμοποιούμενο νόμισμα στον κόσμο. Εξήντα χώρες και εδάφη, που αντιπροσωπεύουν άλλα 175 εκατομμύρια άτομα, έχουν προσδέσει το νόμισμά τους, είτε άμεσα είτε έμμεσα, στο ευρώ.

Η λειτουργία και το μέλλον της οικονομικής και νομισματικής ένωσης (ΟΝΕ) ενδιαφέρουν όλους τους Ευρωπαίους πολίτες, από όποιο κράτος μέλος και αν προέρχονται, συμπεριλαμβανομένων και των κρατών που θα ενταχθούν μελλοντικά στη ζώνη του

ευρώ. Μετά την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από την ΕΕ, οι οικονομίες των χωρών της ζώνης του ευρώ θα αντιπροσωπεύουν το 85 % του συνολικού ΑΕΠ της ΕΕ. Το γεγονός αυτό υπογραμμίζει τον κεντρικό ρόλο του ευρώ στη μελλοντική ΕΕ των 27. Δεδομένης της παγκόσμιας σημασίας του, το ευρώ είναι εξίσου σημαντικό για τους διεθνείς εταίρους και επενδυτές.

Το ευρώ είναι το δεύτερο πιο σημαντικό νόμισμα στον κόσμο

Πηγή: Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, Ιούνιος 2016

Το ευρώ έχει καταδείξει την επιτυχία του σε πολλά επίπεδα. Ωστόσο, δεν γίνεται πάντοτε έτσι αντιληπτό, εξαιτίας της δύσκολης συγκυρίας που αντιμετώπισε η ζώνη του ευρώ κατά τα προηγούμενα χρόνια. Η χρηματοπιστωτική και οικονομική κρίση που ξεκίνησε στις Ηνωμένες Πολιτείες την περίοδο 2007-08 οδήγησε στη χειρότερη ύφεση στην εξηκονταετή ιστορία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ταυτόχρονα, έφερε στο φως τις αδυναμίες του αρχικού σχεδιασμού της ΟΝΕ. Σε αντίξοες συνθήκες, τα κράτη μέλη και τα θεσμικά όργανα της ΕΕ έλαβαν ισχυρές πολιτικές αποφάσεις προκειμένου να διαφυλαχθεί η ακεραιότητα του ευρώ και να αποφευχθούν τα χειρότερα.

Αντλήθηκαν σημαντικά διδάγματα, ενώ νέα μέσα άσκησης πολιτικής και θεσμικές αλλαγές συνέβαλαν στην ενίσχυση της ζώνης του ευρώ. Σήμερα η κατάσταση έχει βελτιωθεί σημαντικά, αλλά οι προκλήσεις παραμένουν. Χρόνια χαμηλής ή μηδενικής ανάπτυξης έχουν αφήσει ανεξίτηλα σημάδια

στον κοινωνικό, οικονομικό και πολιτικό ιστό της Ευρώπης. Πολλές χώρες εξακολουθούν να βρίσκονται αντιμέτωπες με τα προβλήματα που κληροδότησε η κρίση, από την υψηλή ανεργία έως τα υψηλά επίπεδα δημόσιου ή ιδιωτικού χρέους. Και ενώ η υποστήριξη για το ενιαίο νόμισμα είναι ισχυρή —και μάλιστα βαίνει αυξανόμενη— ταυτόχρονα υπάρχει ευρύτερη αμφισβήτηση της προστιθέμενης αξίας του ευρώ και των μηχανισμών της ONE.

Μολονότι σήμερα είναι ισχυρή, η ONE δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί. Ο «νομισματικός» πυλώνας της ONE έχει αναπτυχθεί επαρκώς, όπως αποδεικνύεται από τον ρόλο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ). Ωστόσο, η «οικονομική» συνιστώσα υστερεί, καθώς ο χαμηλότερος βαθμός ολοκλήρωσης σε επίπεδο ΕΕ παρεμποδίζει την ικανότητά της να υποστηρίζει πλήρως τη νομισματική πολιτική και τις εθνικές οικονομικές πολιτικές. Το γεγονός αυτό καταδεικνύει την ανάγκη να ενισχυθεί η πολιτική βούληση, ώστε να εδραιωθεί το στοιχείο της «ένωσης» της ONE. Απαιτείται μεγαλύτερη εμπιστοσύνη σε όλα τα επίπεδα, μεταξύ των κρατών μελών, μεταξύ των κρατών μελών και των θεσμικών οργάνων της ΕΕ, καθώς και με το ευρύ κοινό.

Όλα αυτά δείχνουν ότι το ταξίδι του ευρώ έχει μόλις ξεκινήσει. Δεν θα πρέπει να εφησυχάζουμε όσον αφορά την ανάγκη ενίσχυσης της αρχιτεκτονικής του. Η υπαναχώρηση από αυτά που έχουμε επιτύχει ως τώρα δεν αποτελεί επιλογή. Η έκθεση των πέντε προέδρων, του Ιουνίου του 2015, υπενθύμισε την ανάγκη ολοκλήρωσης της ευρωπαϊκής ONE και χαρτογράφησε την πορεία που πρέπει να ακολουθηθεί έως το 2025. Η έκθεση δρομολόγησε ένα πρώτο στάδιο «εμβάθυνσης στην πράξη» έως τον Ιούνιο του 2017. Ωστόσο εξακολουθεί να εικριμεί η συζήτηση και η συμφωνία μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά τα μέτρα που απαιτούνται για το δεύτερο στάδιο με χρονικό ορίζοντα το 2025.

Μια τέτοια συζήτηση μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο με κοινή αντίληψη των προκλήσεων και της ακολουθητέας πορείας. Τα τελευταία χρόνια δεν έλειψαν οι διεξοδικές εκθέσεις, οι ομιλίες και οι πολιτικές συζητήσεις. Γνωρίζουμε πολλά για το τι πρέπει να γίνει. Ωστόσο, η πρόοδος συχνά παρεμποδίζεται από διαφωνίες. Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι η ενδεδειγμένη λύση για να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα που κληροδότησε η κρίση είναι η επίδειξη μεγαλύτερης αλληλεγγύης, ενώ άλλοι επιμένουν στην ανάγκη ενίσχυσης της ευθύνης των κρατών μελών ως προαπαιτούμενου για περαιτέρω πρόοδο. Κατά συνέπεια, παρ' όλες τις προσπάθειες που καταβλήθηκαν τα τελευταία χρόνια, έχει χαθεί μέρος της δυναμικής

για την περαιτέρω μεταρρύθμιση της ONE. Αυτό ίσως οφείλεται και στο αίσθημα εφησυχασμού λόγω των πρόσφατων ενδείξεων βελτίωσης της οικονομικής και κοινωνικής κατάστασης. Ωστόσο, δεν έχουμε την πολυτέλεια να περιμένουμε την επόμενη κρίση για να επιδείξουμε συλλογική βούληση για δράση.

Καθώς η Ευρώπη συζητά για το μέλλον της, τώρα είναι η στιγμή να κοιτάξουμε πέρα από όσα έχουν ήδη ειπωθεί και γίνει. Η λευκή βίβλος για το μέλλον της Ευρώπης, της 1ης Μαρτίου 2017, υπογράμμισε τη σημασία μιας ισχυρής ζώνης του ευρώ για το μέλλον της ΕΕ των 27. Με την υπογραφή της Δήλωσης της Ρώμης, της 25ης Μαρτίου 2017, τα κράτη μέλη επιβεβαίωσαν τη δέσμευσή τους για την ολοκλήρωση της ONE. Ακόμη και αν το οικονομικό περιβάλλον δεν είναι ακόμη αίθριο, θα πρέπει να επισκευάσουμε την οροφή της ONE τώρα, ενόσω υπάρχουν οι κατάλληλες συνθήκες.

Το παρόν έγγραφο προβληματισμού αναπτύσσει περαιτέρω τις απόψεις της έκθεσης των πέντε προέδρων σχετικά με την ολοκλήρωση της ευρωπαϊκής ONE και συνεισφέρει στην ευρύτερη συζήτηση που ξεκίνησε με τη λευκή βίβλο για το μέλλον της Ευρώπης. Συντάχθηκε από την Επιτροπή, η οποία έλαβε δεόντως υπόψη τις συζητήσεις στα κράτη μέλη και τις απόψεις των άλλων θεσμικών οργάνων της ΕΕ. Περιγράφει τα κοινά μας επιτεύγματα και τις κοινές προκλήσεις που αντιμετωπίζουμε και προτείνει συγκεκριμένη ακολουθητέα πορεία για τα προσεχή έτη.

Δεν υπάρχει μία και μόνη απάντηση. Αυτό που χρειάζεται είναι ένα συνολικό όραμα και σαφής αλληλουχία των μέτρων που πρέπει να ληφθούν. Αυτή η πιθανή ακολουθητέα πορεία συνοψίζεται με γραφικές παραστάσεις στο παράρτημα 1. Ως προς ορισμένες πτυχές, το παρόν έγγραφο προβληματισμού είναι πιο συγκεκριμένο. Αυτό ισχύει ιδίως για μέτρα που έχουν ήδη δρομολογηθεί, έχουν προβλεφθεί ή είναι αναγκαία κατά τα επόμενα δύο έτη. Ως προς τις διάφορες άλλες πτυχές, το έγγραφο είναι περισσότερο διερευνητικό και προσφέρει φάσμα επιλογών, σύμφωνα με το συνολικό όραμα και την απαιτούμενη αλληλουχία.

Μεγάλο μέρος των συζητήσεων σχετικά με την ONE είναι, εξ ορισμού, τεχνικής φύσης. Πολλές ιδέες στο παρόν έγγραφο προβληματισμού αφορούν κυρίως την επισκευή βασικών εξαρτημάτων του «μηχανοστασίου» του ευρώ. Ωστόσο, αυτό που διακυβεύεται δεν είναι τεχνικής φύσης: αφορά το να καταστήσουμε το ευρώ ένα νόμισμα που προσφέρει καλύτερα αποτελέσματα για όλους. Κάτι τέτοιο απαιτεί ισχυρή πολιτική δέσμευση και στήριξη σε όλα τα επίπεδα.

2. Η ιστορία του ευρώ μέχρι σήμερα

Απτά οφέλη για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τα κράτη μέλη

Για τους περισσότερους Ευρωπαίους, το ευρώ είναι μέρος της καθημερινής τους ζωής. Για όσους ανήκουν στην πρώτη «γενιά του ευρώ» αποτελεί το μόνο νόμισμα που έχουν γνωρίσει. Οι μεγαλύτεροι σε ηλικία θα θυμούνται τις αλλαγές που έχει επιφέρει το ευρώ και θα έχουν διαπιστώσει από πρώτο χέρι τα πλεονεκτήματά του. Τα ενυπόθηκα δάνεια και το βιοτικό τους επίπεδο δεν είναι πλέον στο έλεος του υψηλού πληθωρισμού και των ασταθών συναλλαγματικών ισοτιμιών των δεκαετιών του 1970 και του 1980. Από τη στιγμή που καθιερώθηκε το ευρώ ως νόμισμα, ο πληθωρισμός κινείται ως επί το πλείστον γύρω ή κάτω από το 2%, ήτοι την τιμή αναφοράς της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Οι πολίτες δεν πληρώνουν πλέον ακριβές προμήθειες για να αλλάξουν συνάλλαγμα όταν διασχίζουν τα εσωτερικά σύνορα της ζώνης του ευρώ. Δεν πληρώνουν πλέον παραπάνω για τη μεταβίβαση ή την ανάληψη μετρητών σε άλλες χώρες της ζώνης του ευρώ.

Για τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις, τα πλεονεκτήματα του ευρώ είναι εξίσου προφανή. Το ευρώ αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα θέλητρα και οφέλη της συμμετοχής στη μεγαλύτερη ενιαία αγορά και στον μεγαλύτερο εμπορικό συνασπισμό παγκοσμίως. Για τις επιχειρήσεις, το ενιαίο νόμισμα σημαίνει μεγάλη

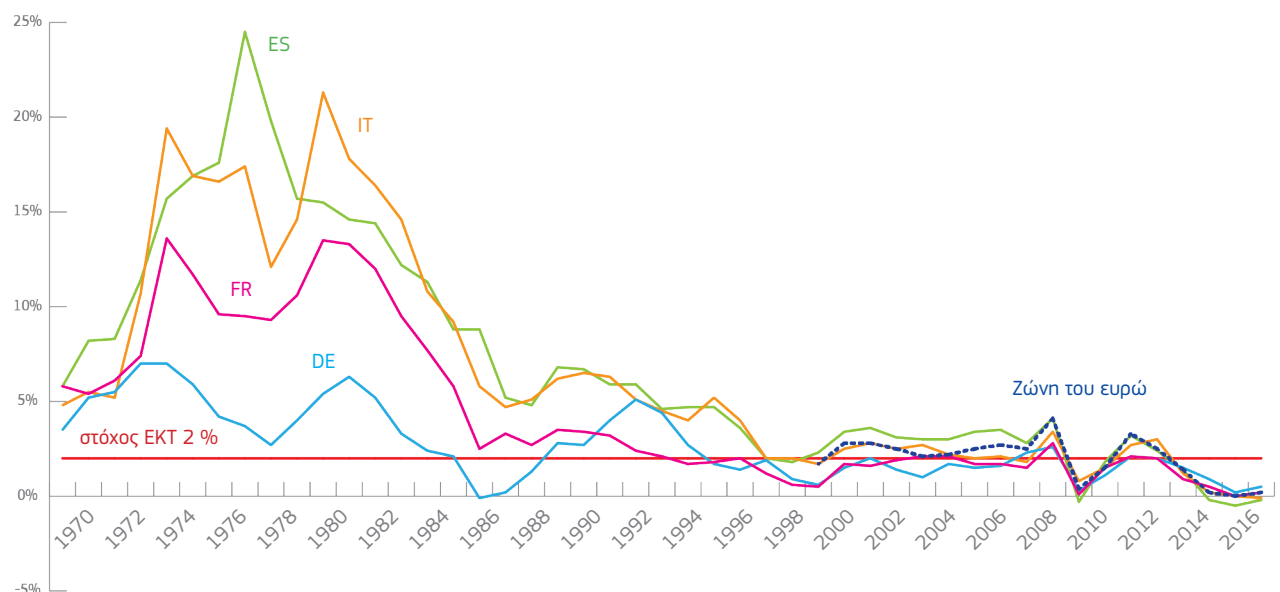
εξοικονόμηση χρόνου και χρήματος. Χάρη στη θέση του ευρώ ως δεύτερου μεγαλύτερου αποθεματικού νομίσματος παγκοσμίως, οι εταιρείες τιμολογούν σε ευρώ περίπου τα δύο τρίτα της εξαγωγικής και το ήμισυ της εισαγωγικής τους δραστηριότητας. Δεν υπάρχουν πλέον συναλλαγματικοί κίνδυνοι ή κόστος συναλλαγών για τις διασυνοριακές πράξεις. Τα τιμολόγια μπορούν να εκδίδονται σε ένα νόμισμα για τους πελάτες σε 19 χώρες. Ο δανεισμός χρημάτων από τράπεζες ή άλλες πηγές χρηματοδότησης είναι ευκολότερος και, κατά μέσο όρο, φθηνότερος. Σήμερα μπορούν να διεξαχθούν σε ευρώ πολύ περισσότερες παγκόσμιες επιχειρηματικές δραστηριότητες από όσες ήταν δυνατόν να διεξαχθούν με το φράγκο, τη λίρα ή το γερμανικό μάρκο.

Τα τελευταία έτη, το γενικό πλαίσιο των χαμηλών επιτοκίων επέτρεψε στα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις να επωφεληθούν από τα φθηνότερα δάνεια. Παρομοίως, οι κυβερνήσεις των χωρών της ζώνης του ευρώ έχουν εξοικονομήσει 50 δισ. ευρώ σε πληρωμές τόκων ετησίως, σε σύγκριση με όσα πληρώναν πριν από λίγα χρόνια. Αυτό σημαίνει ότι μπορούν να χρησιμοποιηθούν επιπλέον πόροι για τη μείωση του δημόσιου χρέους ή την ενίσχυση των δημόσιων επενδύσεων ή των δαπανών για την εκπαίδευση.

Με δεδομένα τα εν λόγω οφέλη, γίνεται εύκολα κατανοητή η ισχυρή υποστήριξη για το ευρώ. Με εξαίρεση μια κάμψη που σημειώθηκε κατά την κορύφωση της χρηματοπιστωτικής κρίσης, οι έρευνες του Ευρωβαρόμετρου δείχνουν ότι το ενιαίο νόμισμα

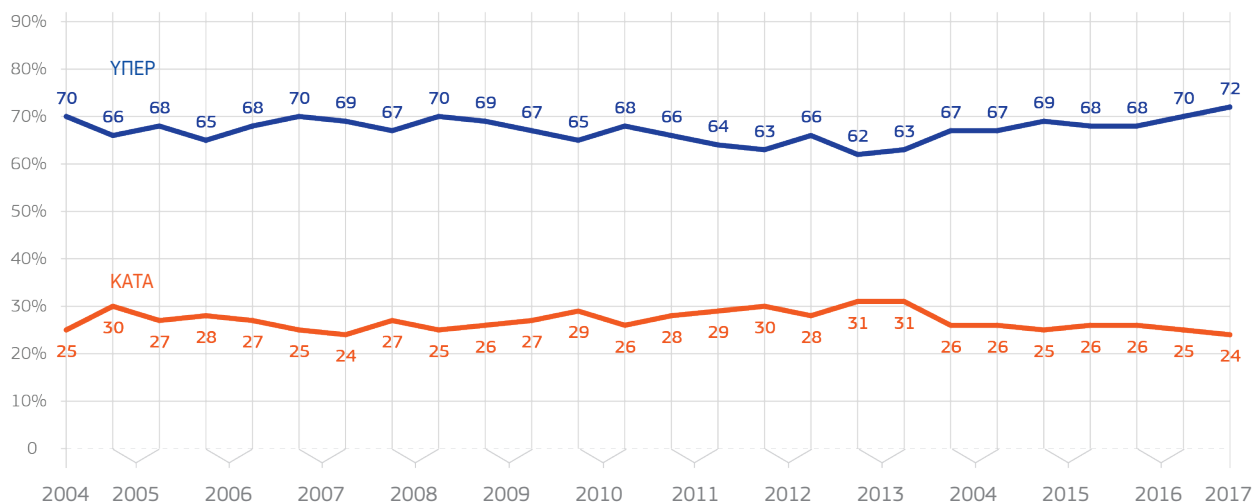
Το ευρώ έχει συμβάλει στη σταθεροποίηση των τιμών

Δείκτης τιμών καταναλωτή, ποσοστιαία μεταβολή σε σχέση με το προηγούμενο έτος

Πηγή: Παγκόσμια Τράπεζα, ΟΟΣΑ

Η υποστήριξη των πολιτών προς το ενιαίο νόμισμα παραμένει σταθερά υψηλή εντός της ζώνης του ευρώ

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή και Ευρωβαρόμετρο 2017

απολαμβάνει σταθερά ισχυρή υποστήριξη από τους πολίτες που διαβιούν στη ζώνη του ευρώ, η οποία διαμορφώθηκε κατά μέσο όρο στο 72 % τον Απρίλιο του 2017. Πρόκειται για το υψηλότερο επίπεδο από το 2004.

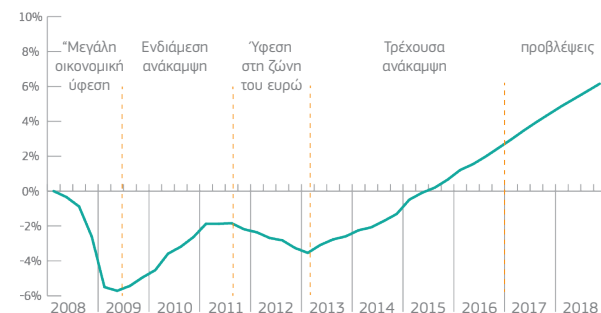
Σκληρά διδάγματα που αντλήθηκαν κατά τη διάρκεια της κρίσης

Η παγκόσμια κρίση που ξέσπασε την περίοδο 2007-08 έφερε στο φως τις αδυναμίες του νεοσύστατου ακόμη νομίσματος και έπληξε με ιδιαίτερη σφοδρότητα τη ζώνη του ευρώ. Οι πρώτες ευρωπαϊκές χώρες που επλήγησαν από την παγκόσμια κρίση δεν ανήκαν στη ζώνη του ευρώ, ενώ το ευρώ φάνηκε να λειτουργεί ως ασπίδα. Ωστόσο, μόλις άλλαξαν οι αντιλήψεις ως προς την ευπάθεια ορισμένων μελών της ζώνης του ευρώ, προκλήθηκαν σημαντικές διαταραχές. Ορισμένα κράτη μέλη αναγκάστηκαν να λάβουν τη δύσκολη απόφαση να χρησιμοποιήσουν τα χρήματα των φορολογουμένων για να στηρίξουν οικονομικά τις τράπεζες και να αποφύγουν τον κίνδυνο κατάρρευσής τους. Οι τράπεζες βρέθηκαν σε δύσκολη θέση, έπειτα από τη συσσώρευση και τη μεγέθυνση χρηματοπιστωτικών «φουσκών» κατά τα προηγούμενα έτη. Σε συνδυασμό με τη μείωση των εσόδων και την αύξηση των δαπανών που προέκυψαν από τη «μεγάλη οικονομική ύφεση», τα επίπεδα του δημόσιου χρέους αυξήθηκαν σημαντικά, από ποσοστό χαμηλότερο του 70 % του ΑΕΠ, πριν από την κρίση, σε 92 % του ΑΕΠ κατά μέσο όρο το 2014.

Κατά τη διετία 2010-11, σημειώθηκε «προσωρινή ανάκαμψη» στη ζώνη του ευρώ, η οποία όμως αποδείχθηκε εφήμερη. Δεδομένης της αλληλεπίδρασης μεταξύ των τραπεζών και των δημόσιων οικονομικών, ορισμένα κράτη μέλη και τράπεζες αντιμετώπιζαν όλο και μεγαλύτερη δυσκολία να δανειστούν από τις αγορές. Η ικανότητά τους να εξασφαλίσουν χρηματοδότηση τέθηκε σε κίνδυνο. Οι επενδύσεις κατέρρευσαν, καθώς μειώθηκαν οι διαθέσιμες πιστώσεις. Η μείωσή τους υπερέβη το 18 % μεταξύ του 2008 (έτος κατά το οποίο οποία μάλλον βρισκόνταν άνω των βιώσιμων επιπέδων) και του 2013. Η ανεργία αυξήθηκε απότομα. Η χρηματοπιστωτική κρίση μετατράπηκε σε κρίση της πραγματικής οικονομίας, η οποία έπληξε εκατομμύρια πολίτες και επιχειρήσεις.

Η οικονομική δραστηριότητα δέχτηκε ισχυρό πλήγμα από την κρίση αλλά πλέον ανακάμπτει

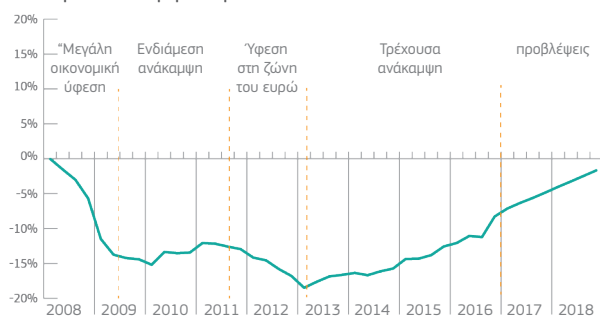
Ποσοστιαία μεταβολή του επιπέδου του πραγματικού ΑΕΠ της ζώνης του ευρώ σε σύγκριση με το 2008

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Η παρατεταμένη αυτή οικονομική ύφεση και οι αποκλίσεις μεταξύ των κρατών μελών είναι το αποτέλεσμα ανισορροπιών που προϋπήρχαν της κρίσης καθώς και αδυναμιών στον τρόπο αντίδρασης της ΟΝΕ σε μείζονες κρίσεις. Η αιφνίδια διακοπή των ροών κεφαλαίων έφερε στο φως το μη βιώσιμο χρέος, καθώς και τα ελλείμματα ανταγωνιστικότητας που είχαν συσσωρευτεί με την πάροδο του χρόνου. Οι μειωμένες προσδοκίες και η έλλειψη χρηματοδότησης οδήγησαν σε απότομη συρρίκνωση των επενδύσεων και της κατανάλωσης στις χώρες που επλήγησαν περισσότερο. Χάθηκαν εκατομμύρια θέσεις εργασίας, ενώ η άσκηση πιέσεων στους μισθούς, ως μέσο για την αποκατάσταση της ανταγωνιστικότητας, μείωσε ακόμη περισσότερο την αγοραστική δύναμη των νοικοκυριών. Ταυτόχρονα οι δημόσιες δαπάνες περιορίστηκαν λόγω της ανάγκης να συγκρατηθεί η αύξηση του δημόσιου χρέους ενώ την ίδια στιγμή αυξανόταν η ανησυχία των αγορών για την ακεραιότητα της ζώνης του ευρώ. Το 2013, το επίπεδο του πραγματικού ΑΕΠ στην ζώνη του ευρώ παρέμενε κατά 3,5 % χαμηλότερο σε σύγκριση με το 2008, ενώ είχαν ανοίξει μεγάλα χάσματα ανάπτυξης μεταξύ ομάδας πιο ευάλωτων χωρών και των υπόλοιπων χωρών, με σημαντικό κοινωνικό και πολιτικό κόστος.

Οι επενδύσεις βρίσκονταν σε πτώση στη ζώνη του ευρώ επί σειρά ετών και μόλις τώρα αρχίζουν να ανακάμπτουν
Ποσοστιαία μεταβολή του επιπέδου των επενδύσεων στη ζώνη του ευρώ σε σύγκριση με το 2008

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Αποφασιστική αντίδραση για την εξυγίανση του ευρώ

Ήταν αναγκαία μια αποφασιστική αντίδραση. Ενώ η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα διαδραμάτισε το ρόλο της για την άμβλυνση των επιπτώσεων της κρίσης, τα υπόλοιπα θεσμικά όργανα της ΕΕ έλαβαν σημαντικά νέα μέτρα για την ενίσχυση της ακεραιότητας της ζώνης του ευρώ. Το Παράρτημα 2 ανακεφαλαιώνει τα κύρια μέσα που είναι διαθέσιμα πλέον στην «εργαλειοθήκη της ΟΝΕ» χάρη στις αποφάσεις που ελήφθησαν κατά τα τελευταία έτη.

Τα περισσότερα από τα μέτρα αυτά ελήφθησαν υπό πίεση, κατά την κορύφωση της κρίσης ή αμέσως μετά. Παρόλα αυτά, παρείχαν βιώσιμες λύσεις για την αντιμετώπιση βασικών αδυναμιών της εργαλειοθήκης πολιτικών και της θεσμικής αρχιτεκτονικής της ΟΝΕ. Για παράδειγμα, δημιουργήθηκε Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας (ΕΜΣ) σε διακυβερνητική βάση, με σκοπό την παροχή στήριξης στα κράτη μέλη που αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσκολίες. Χάρη στη δανειοδοτική του ικανότητα ύψους 500 δισεκατομμυρίων ευρώ βοήθησε χώρες όπως η Ισπανία, η Κύπρος και η Ελλάδα να χρηματοδοτήσουν τις δημόσιες δαπάνες τους και τις προφύλαξε από ακόμη σοβαρότερους κινδύνους. Οι κανόνες για τη μακροοικονομική και δημοσιονομική εποπτεία της ζώνης του ευρώ ενισχύθηκαν με την έγκριση των ενωσιακών νομοθετικών ρυθμίσεων, του «εξάπτυχου» και του «δίπτυχου», καθώς και με νέο δημοσιονομικό σύμφωνο [που αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της διακυβερνητικής Συνθήκης για τη σταθερότητα, τον συντονισμό και τη διακυβέρνηση στην οικονομική και νομισματική ένωση (ΣΣΣΔ)]. Η ΕΕ προέβη σε πλήρη αναθεώρηση των κανόνων της σχετικά με τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, εκδίδοντας 40 νομοθετικές πράξεις από το 2009 μέχρι σήμερα. Θεσπίστηκε νέο κοινό σύστημα τραπεζικής εποπτείας και εξυγίανσης.

Πολλά κράτη μέλη εφάρμοσαν επίσης σημαντικές μεταρρυθμίσεις. Οι μεταρρυθμίσεις κυμαίνονταν από τη συγκράτηση των δαπανών στο δημόσιο τομέα έως τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των τιμών και της διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας, ως μέσο για να ανακάμψει η τόσο αναγκαία ανάπτυξη. Οι περαιτέρω προτεραιότητες διέφεραν από χώρα σε χώρα. Γενικά, τα μέτρα περιλάμβαναν την αντιμετώπιση διαρθρωτικών αδυναμιών του τραπεζικού τομέα ή τη βελτίωση της λειτουργίας των αγορών εργασίας και τη στήριξη των ανέργων για την εύρεση νέων θέσεων εργασίας. Τα μέτρα επίσης περιλάμβαναν την παροχή κινήτρων στις επιχειρήσεις για καινοτομία και επενδύσεις, ενώ άλλα μέτρα επικεντρώθηκαν στον εκσυγχρονισμό των δημόσιων διοικήσεων, των συνταξιοδοτικών συστημάτων και των συστημάτων περίθαλψης. Οι μεταρρυθμίσεις χρειάστηκαν χρόνο αλλά τώρα αποφέρουν καρπούς.

Η δυναμική αυτή υποστηρίχθηκε με την ανάληψη περαιτέρω δράσης σε επίπεδο ΕΕ. Από τη στιγμή που ανέλαβε καθήκοντα η παρούσα Επιτροπή, ο σχεδιασμός των πολιτικών της ΕΕ επικεντρώθηκε και πάλι στο «ενάρετο τρίπτυχο» της τόνωσης των επενδύσεων, της επιδίωξης διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και της διασφάλισης υπεύθυνων

δημοσιονομικών πολιτικών. Η κοινωνική δικαιοσύνη κατοχυρώθηκε ως κυρίαρχος στόχος. Το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο για τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών (ο κύριος μηχανισμός μέσω του οποίου τα κράτη μέλη συζητούν την οικονομική και φορολογική τους πολιτική) εξορθολογίστηκε προκειμένου να ενισχυθεί ο διάλογος σε όλα τα επίπεδα και να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στις προτεραιότητες της ζώνης του ευρώ. Δρομολογήθηκε ένα νέο Επενδυτικό Σχέδιο για την Ευρώπη, γνωστό και ως «Σχέδιο Juncker». Το ποσό του Σχεδίου αυτού έχει πλέον διπλασιαστεί, ώστε να κινητοποιήσει συνολικά 630 δισεκατομμύρια ευρώ πρόσθετων επενδύσεων για την ΕΕ στο σύνολό της.

Ανελήφθησαν και άλλες σημαντικές πρωτοβουλίες..

Η εμβάθυνση της ενιαίας αγοράς προωθείται στους τομείς των κεφαλαιαγορών, της ενέργειας και της ψηφιακής οικονομίας. Η εμβάθυνση αυτή αποτελεί πηγή θέσεων εργασίας, ανάπτυξης και καινοτομίας, και συμβάλλει στην ισχυροποίηση του ενιαίου νομισματός στο πλαίσιο ενός διαρκώς μεταβαλλόμενου παγκόσμιου οικονομικού περιβάλλοντος. Από την απασχόληση των νέων έως την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και πρόσφατα τη δημιουργία ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων, έχουν επίσης αναληφθεί νέες πρωτοβουλίες για να διασφαλιστεί μεγαλύτερη κοινωνική δικαιοσύνη και να εξασφαλιστεί η βιωσιμότητα και η εναρμόνιση των οικονομικών και των κοινωνικών προτεραιοτήτων.

Οι προσπάθειες αποδίδουν καρπούς, αλλά υπάρχει περιθώριο περαιτέρω βελτίωσης

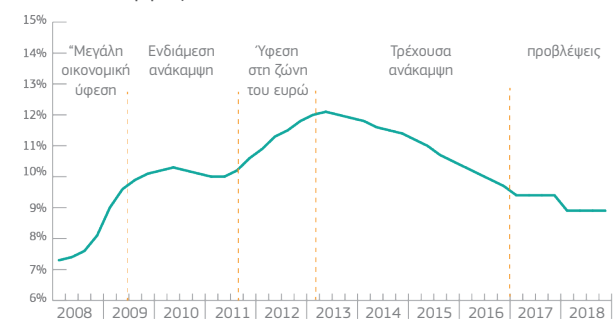
Σήμερα η πρόοδος είναι ορατή σε όλα τα μέτωπα.

Η ευρωπαϊκή οικονομία διανύει το πέμπτο έτος ανάκαμψης, η οποία αρχίζει πλέον να γίνεται αισθητή σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ. Η ανάκαμψη αναμένεται να συνεχιστεί με αρκετά σταθερό ρυθμό κατά το τρέχον και το προσεχές έτος. Η απασχόληση αυξάνεται ταχύτερα από οποτεδήποτε άλλοτε από τη στιγμή που ξέσπασε η κρίση: από τις αρχές του 2013, έχουν δημιουργηθεί περισσότερες από 5 εκατ. θέσεις εργασίας στη ζώνη του ευρώ. Η ανεργία έχει πέσει στο χαμηλότερο επίπεδο

από το 2009, διαμορφούμενη στο 9,5 % τον Μάρτιο του 2017. Το ποσοστό απασχόλησης υπερβαίνει το 70 % και πλησιάζει το υψηλότερο διαχρονικά επίπεδο. Οι επενδύσεις έχουν αρχίσει να ανακάμπτουν και πάλι. Το συνολικό έλλειμμα της ζώνης του ευρώ έχει μειωθεί από άνω του 6 % του ΑΕΠ κατά μέσο όρο το 2010 σε 1,4 % του ΑΕΠ κατά το τρέχον έτος. Το δημόσιο χρέος στη ζώνη του ευρώ έχει επίσης αρχίσει να μειώνεται.

Η ανεργία στη ζώνη του ευρώ βρίσκεται στα χαμηλότερα επίπεδα από το 2009, αλλά εξακολουθεί να είναι υπερβολικά υψηλή

Ποσοστό ανεργίας (%)

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Η αρχιτεκτονική της ζώνης του ευρώ είναι πιο ισχυρή από ποτέ, αλλά δεν χωρεί εφησυχασμός. Πέρα από την αποφασιστική δράση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, η δέσμευση για την ενίσχυση της λειτουργίας του ευρώ και την υπεράσπιση της ακεραιότητάς του συνέβαλε σημαντικά στη βελτίωση των επιδόσεων των τελευταίων ετών. Σε συνέχεια της έκθεσης των πέντε προέδρων, έχουν ληφθεί πολλά περαιτέρω μέτρα, τα οποία επίσης ανακεφαλαιώνονται στο παράρτημα 2. Ωστόσο, όπως δήλωσε η παρούσα Επιτροπή κατά την ανάληψη των καθηκόντων της, η κρίση δεν θα σταματήσει ενόσω η ανεργία παραμένει τόσο υψηλή. Υπενθυμίζεται ότι 15,4 εκατομμύρια άνθρωποι παραμένουν χωρίς εργασία στη ζώνη του ευρώ. Πρέπει να αξιοποιήσουμε την πρόοδο που έχουμε ήδη επιτύχει για να εξασφαλίσουμε μια ισχυρή και βιώσιμη ανάκαμψη.

3. Τα επιχειρήματα για την ολοκλήρωση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης

Παρά τις σημαντικές βελτιώσεις που σημειώθηκαν με την πάροδο των ετών, εξακολουθούν να υφίστανται σοβαρά προβλήματα που κληροδότησε η κρίση και οι προκλήσεις για τη ζώνη του ευρώ παραμένουν. Χρόνια χαμηλής ή μηδενικής ανάπτυξης έχουν δημιουργήσει και επιδεινώσει σημαντικές οικονομικές και κοινωνικές διαφορές. Η κρίση οδήγησε επίσης σε κατακερματισμό του χρηματοπιστωτικού τομέα σε όλα τα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ. Αδυναμίες εξακολουθούν να υπάρχουν στην ποιότητα των δημόσιων οικονομικών και στον τρόπο διακυβέρνησης της ζώνης του ευρώ.

Αυτή η πραγματικότητα —και η αντίληψη των προκλήσεων— εξακολουθούν να είναι πολύ διαφορετικές σε ολόκληρη τη ζώνη του ευρώ. Το παράρτημα 3 παρουσιάζει μια συνοπτική εικόνα των οικονομικών τάσεων σε όλες τις χώρες της ζώνης του ευρώ. Το βελτιωμένο οικονομικό πλαίσιο μας παρέχει μια ευκαιρία να αντλήσουμε περαιτέρω διδάγματα από την εμπειρία των πρώτων δεκαπέντε ετών με ενιαίο νόμισμα, να αναγνωρίσουμε και να διαχειριστούμε καλύτερα την αλληλεξάρτηση των οικονομιών μας, και να εφοδιάσουμε τη ζώνη του ευρώ με μέσα ώστε να παρέχει ακόμη καλύτερα αποτελέσματα κατά τα προσεχή έτη.

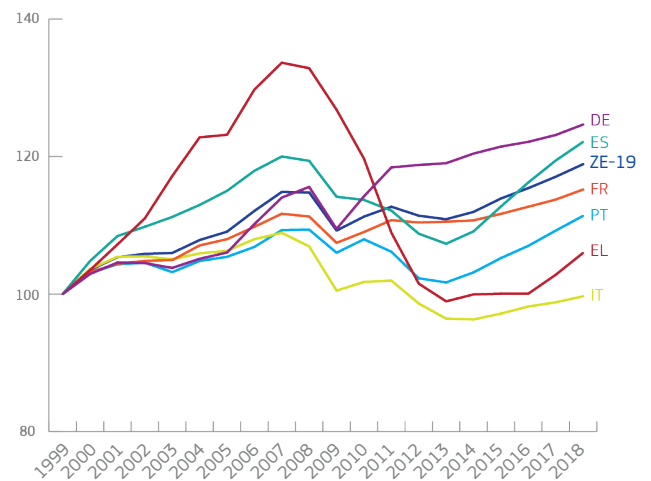
3.1. Η ΑΝΑΓΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΩΝ ΣΥΝΕΧΙΖΟΜΕΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΠΟΚΛΙΣΕΩΝ

Οι τάσεις σύγκλισης που παρατηρήθηκαν κατά τα πρώτα έτη του ενιαίου νομίσματος αποδείχθηκαν εν μέρει ανεδαφικές. Πριν από την κρίση, η ζώνη του ευρώ ήταν το σύμβολο της συνεχώς αυξανόμενης ευημερίας. Το πραγματικό κατά κεφαλήν εισόδημα στη ζώνη του ευρώ αυξήθηκε σταθερά μεταξύ του 1999 και του 2007. Η αύξηση αυτή οφειλόταν εν μέρει στους ευνοϊκούς όρους δανεισμού καθώς και στις μεγάλες ροές κεφαλαίων προς τα κράτη μέλη με αύξηση των ελλειμμάτων του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Ωστόσο, οι ροές αυτές δεν συνοδεύονταν πάντοτε από βιώσιμες επενδύσεις. Σε ορισμένες περιπτώσεις, μάλιστα, πυροδότησαν τη δημιουργία «φουσκών», όπως στους τομείς των ακινήτων και των κατασκευών, καθώς και την αύξηση των κρατικών δαπανών. Οι θετικές εξελίξεις στις αρχές της δεκαετίας του 2000 απέκρυψαν επίσης

εν μέρει υποκείμενες αδυναμίες στις εν λόγω χώρες, οι οποίες συνδέονταν, κυρίως, με τον χρηματοπιστωτικό τομέα και την απώλεια της ανταγωνιστικότητας. Αυτό συνδυάστηκε σε αρνητικές περιπτώσεις με ανεπάρκειες στις αγορές προϊόντων και εργασίας. Οι εν λόγω αδυναμίες δεν ήταν πλήρως ορατές την εποχή εκείνη, ούτε από τις χρηματοπιστωτικές αγορές ούτε από τις δημόσιες αρχές. Η ΟΝΕ στερούνταν ενός ανεπτυγμένου πλαισίου εποπτείας για τον εντοπισμό ή τη διόρθωση αυτών των ανισορροπιών.

Η κρίση των ετών 2007-08 σηματοδότησε το τέλος της τάσης σύγκλισης και την έναρξη της τάσης απόκλισης, η διόρθωση της οποίας πραγματοποιείται μόνο με αργούς ρυθμούς. Η κατάσταση αυτή ήταν ιδιαίτερα επαχθής στις περιοχές της ζώνης του ευρώ που δεν ήταν επαρκώς ανθεκτικές ώστε να αντέξουν τις επιπτώσεις του οικονομικού κλονισμού. Συνολικά, το ΑΕΠ ανά κάτοικο της ζώνης του ευρώ αρχίζει μόλις τώρα να πλησιάζει τα προ της κρίσης επίπεδα και παρότι υπάρχουν ενδείξεις άμβλυνσης των αποκλίσεων, δεν είναι ακόμη ορατή μια ισχυρή διαδικασία επανασύγκλισης.

Το πραγματικό κατά κεφαλήν ΑΕΠ ανακάμπτει με αργούς ρυθμούς Δείκτης 1999=100

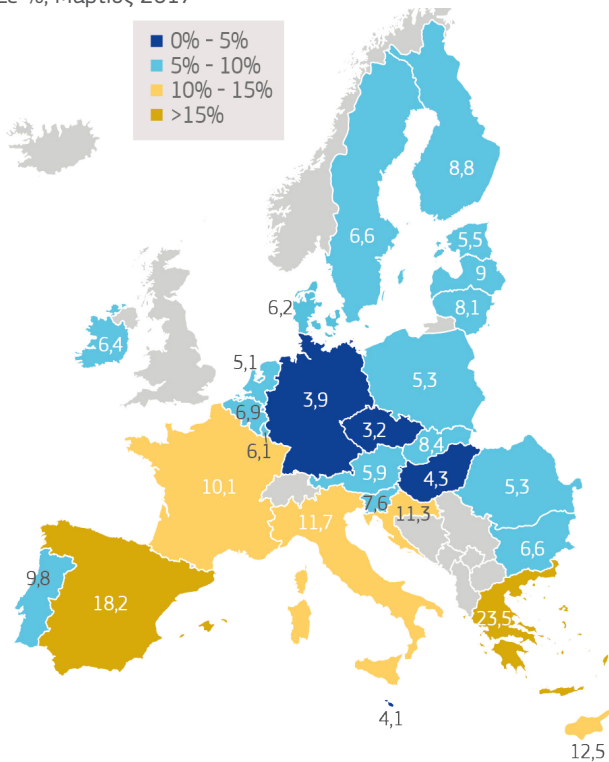
Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Παρότι η ανεργία μειώνεται συνολικά, τα επίπεδα εξακολουθούν να διαφέρουν σημαντικά σε ολόκληρη τη ζώνη του ευρώ. Σε ορισμένες χώρες, όπως στη Γερμανία, τις Κάτω Χώρες, την Εσθονία και την Αυστρία, η ανεργία είναι σε πολύ χαμηλά επίπεδα. Άλλες χώρες, όπως η Ισπανία ή η Ελλάδα, εξακολουθούν να παρουσιάζουν απαράδεκτα υψηλά ποσοστά ανεργίας, ιδίως για τους νέους, με υψηλά ποσοστά διαρθρωτικής ανεργίας. Το γεγονός αυτό είχε σοβαρές κοινωνικές συνέπειες, ιδίως στις χώρες που έπρεπε να καταβάλουν τις μεγαλύτερες δυνατές προσπάθειες προσαρμογής

κατά τη διάρκεια της κρίσης. Για πρώτη φορά μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο υπάρχει πραγματικός κίνδυνος για τους νεαρούς ενήλικους της σημερινής γενιάς να βρεθούν σε χειρότερη θέση απ' ό,τι οι γονείς τους. Οι εξελίξεις αυτές πυροδότησαν αμφιβολίες σχετικά με τον σχεδιασμό και τη λειτουργία της κοινωνικής οικονομίας της αγοράς της ΕΕ και της ΟΝΕ ειδικότερα.

Τα ποσοστά ανεργίας μειώνονται αλλά εξακολουθούν να υπάρχουν ακόμη μεγάλες αποκλίσεις μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών

Σε %, Μάρτιος 2017

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Τα χαμηλά επίπεδα επενδύσεων, τόσο των δημόσιων όσο και των ιδιωτικών, και οι τάσεις χαμηλής παραγωγικότητας ενέχουν τον κίνδυνο να τροφοδοτήσουν περαιτέρω την πόλωση των εθνικών καταστάσεων και αποτελούν έναν από τους σημαντικότερους ανασταλτικούς παράγοντες για τις επιδόσεις της ζώνης του ευρώ στο σύνολό της. Η ανάκαμψη των επενδύσεων αρχίζει μόλις τώρα σε πολλές χώρες της ζώνης του ευρώ, και παραμένει κάτω από τις μακροπρόθεσμες τάσεις. Λαμβανομένου υπόψη του θετικού ρόλου των επενδύσεων για την παραγωγικότητα και την ανάπτυξη, τα συνεχή χαμηλά επίπεδα επενδύσεων θα μπορούσαν να προκαλέσουν μακροχρόνιες ζημιές όσον αφορά τη διαιώνιση των διαφορών στις δυνατότητες ανάπτυξης.

Γιατί απαιτείται η λήψη νέων μέτρων υπέρ της Ευρωπαϊκής Ένωσης;

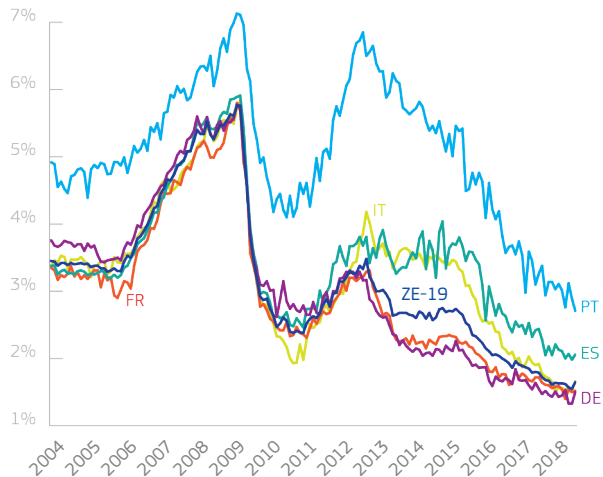
► Μετά από τα χρόνια της κρίσης, οι οικονομίες της ζώνης του ευρώ πρέπει να εισέλθουν εκ νέου σε πορεία ισχυρής ανάπτυξης και ευημερίας. Η εξέλιξη αυτή θα πρέπει συνάδει με μια βιώσιμη επανασύγκλιση μεταξύ των χωρών - και να επωφεληθεί από τη σύγκλιση αυτή - ώστε να διευρύνει τα οφέλη του ευρώ για όλους τους πολίτες και τις επιχειρήσεις. Προς τον σκοπό αυτόν απαιτούνται διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις προκειμένου να εκσυγχρονιστούν οι οικονομίες και να καταστούν ανθεκτικότερες στους κλυδωνισμούς.

3.2. Η ΑΝΑΓΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΣΤΑΘΕΙΑΣ ΠΟΥ ΕΞΑΚΟΛΟΥΘΟΥΝ ΝΑ ΥΦΙΣΤΑΝΤΑΙ

Η κρίση προκάλεσε την μερική αντιστροφή της οικονομικής ολοκλήρωσης που είχε επιτευχθεί από την υιοθέτηση του ευρώ. Την εποχή εκείνη, η αγορά διατραπεζικών δανείων ήταν πολύ ρευστή και το κόστος της δανειοδότησης για τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις είχε αρχίσει να συγκλίνει προς ευνοϊκότερους όρους σε ολόκληρη τη ζώνη του ευρώ. Στην κορύφωση της κρίσης, το τραπεζικό σύστημα της ζώνης του ευρώ ήταν αποδυναμωμένο. Ο δανεισμός μεταξύ τραπεζών μειώθηκε σημαντικά, όπως και η παροχή πιστώσεων στην πραγματική οικονομία. Στις χώρες που επλήγησαν περισσότερο από την κρίση τα δάνεια στις ΜΜΕ επηρεάστηκαν εντονότερα, τόσο με την εφαρμογή αυστηρότερων όρων δανεισμού όσο και με τη μείωση της δανειοδότησης. Οι όροι χρηματοδότησης των επιχειρήσεων εξαρτώνταν σε μεγάλο βαθμό από τη γεωγραφική θέση τους. Η μεγάλη εξάρτηση από τις τράπεζες ως πηγών χρηματοδότησης και η σχετική απουσία άλλων πηγών χρηματοδότησης, όπως οι αγορές μετοχών, επιδείνωσαν το πρόβλημα.

Τα επιτόκια για τα δάνεια των επιχειρήσεων παρουσίαζαν αποκλίσεις κατά τη διάρκεια της κρίσης

Επιτόκια σε %

Πηγή: Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα

Αν και η κατάσταση έχει βελτιωθεί σημαντικά από τότε που ξέσπασε η κρίση, η αλληλεξάρτηση μεταξύ των κινδύνων που συνδέονται με τον τραπεζικό τομέα και εκείνων που συνδέονται με τα επίπεδα του δημόσιου χρέους των κρατών μελών εξακολουθεί να υφίσταται σήμερα στη ζώνη του ευρώ. Ως αποτέλεσμα της τραπεζικής νομοθεσίας της ΕΕ που θεσπίστηκε στον απόηχο της κρίσης, οι κίνδυνοι στον χρηματοπιστωτικό τομέα έχουν μειωθεί σε μεγάλο βαθμό. Οι μεγάλες τράπεζες της ΕΕ έχουν πλέον αυξήσει σημαντικά τα αποθέματα ρευστότητας και ο βασικός τους δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας ανέρχεται κατά μέσο όρο σε 13,2 % έναντι 8,9 % το 2010. Ωστόσο, οι τράπεζες εντός της ζώνης του ευρώ εξακολουθούν να διαθέτουν στα χαρτοφυλάκιά τους σημαντικές ποσότητες ομολόγων της «χώρας καταγωγής» τους. Ως εκ τούτου προκύπτει ένας ισχυρός συσχετισμός μεταξύ του κόστους αναχρηματοδότησης των τραπεζών και των αντίστοιχων κρατών τους, και αντιστρόφως. Αυτό ενέχει τον κίνδυνο ότι σε περίπτωση προβλήματος σε μία από τις δύο πλευρές, τόσο τα δημόσια οικονομικά όσο και ο τραπεζικός τομέας θα αποσταθεροποιηθούν. Για την αντιμετώπιση των εν λόγω κινδύνων πραγματοποιήθηκαν σημαντικές μεταρρυθμίσεις, αλλά ο καλούμενος «κύκλος ανάδρασης» μεταξύ τραπεζών και των κρατών τους εξακολουθεί να αποτελεί πρόβλημα για την ολοκλήρωση και τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού τομέα.

Τα υψηλά επίπεδα δημόσιου και ιδιωτικού χρέους που κληροδοτήθηκαν από τα έτη της κρίσης, καθώς και ο μεγάλος όγκος των καλούμενων «μη εξυπηρετούμενων δανείων» σε τμήματα του τραπεζικού τομέα, παραμένουν πηγές ευπάθειας. Τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια είναι δάνεια που

έχουν περιέλθει σε υπερημερία ή με υψηλό κίνδυνο υπερημερίας, υπό την έννοια ότι υπάρχει πολύ μεγάλη πιθανότητα οι δανειολήπτες να μην είναι σε θέση να τα αποπληρώσουν στις τράπεζες. Το μερίδιο των εν λόγω δανείων έχει αυξηθεί στους ισολογισμούς ορισμένων τραπεζών ως αποτέλεσμα της κρίσης. Τα δάνεια αυτά εξακολουθούν να δυσχεραίνουν την αποδοτικότητα και τη βιωσιμότητα των πληττόμενων ιδρυμάτων, μειώνοντας κατ' αυτόν τον τρόπο την ικανότητά τους να παρέχουν χρηματοδότηση στην πραγματική οικονομία. Η διαγραφή των εν λόγω δανείων ενέχει κόστος το οποίο πρέπει να καλυφθεί είτε από τα σχετικά ιδρύματα, είτε από τους μετόχους τους είτε από το δημόσιο ταμείο. Οι ενδιαφερόμενες χώρες λαμβάνουν αποφασιστικά μέτρα για την αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος, αλλά η μείωση των υψηλών υπολοίπων των εν λόγω δανείων χωρίς να αυξηθούν τα κοινωνικά προβλήματα είναι μια αργή και περίπλοκη διαδικασία.

Παρά τις σημαντικές βελτιώσεις κατά τα τελευταία έτη, η περαιτέρω ολοκλήρωση είναι αναγκαία ώστε να μπορεί να αντεπεξέλθει το χρηματοπιστωτικό σύστημα με ασφάλεια σε οποιαδήποτε μελλοντική κρίση. Αν και ο κατακεραματισμός του χρηματοπιστωτικού συστήματος έχει αρχίσει να αντιστρέφεται, ο βαθμός ολοκλήρωσης εξακολουθεί να παραμένει κάτω από τα προ της κρίσης επίπεδα. Το γεγονός αυτό περιορίζει την ικανότητα αποδέσμευσης επιπλέον πόρων χρηματοδότησης για τις εξαιρετικά αναγκαίες επενδύσεις και περιορίζει τη συλλογική ικανότητα απορρόφησης τυχόν μελλοντικών κλυδωνισμών.

Γιατί απαιτείται η λήψη νέων μέτρων υπέρ της Χρηματοοικονομικής Ένωσης;

- ▶ Η χρηματοπιστωτική σταθερότητα έχει ενισχυθεί στη ζώνη του ευρώ. Ωστόσο, εξακολουθεί να υπάρχει ισχυρός δεσμός μεταξύ των τραπεζών και των κρατών τους και παρατηρούνται ακόμη υψηλά επίπεδα μη εξυπηρετούμενων δανείων. Απαιτείται η λήψη περαιτέρω μέτρων για τη μείωση και τον επιμερισμό των κινδύνων στον τραπεζικό τομέα και για την παροχή καλύτερων ευκαιριών χρηματοδότησης για την πραγματική οικονομία, ιδίως μέσω των κεφαλαιαγορών. Για την επίτευξη αυτού του στόχου, η ολοκλήρωση της Τραπεζικής Ένωσης και των Κεφαλαιαγορών είναι πρωταρχικής σημασίας.

3.3. Η ΑΝΑΓΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΟΥ ΥΨΗΛΟΥ ΧΡΕΟΥΣ ΚΑΙ ΑΥΞΗΣΗΣ ΤΩΝ ΣΥΛΛΟΓΙΚΩΝ ΙΚΑΝΟΤΗΤΩΝ ΣΤΑΘΕΡΟΠΟΙΗΣΗΣ

Η κρίση οδήγησε σε απότομη αύξηση των επιπέδων δημόσιου και ιδιωτικού χρέους, τα οποία, παρότι έχουν πλέον περιοριστεί, παραμένουν ακόμη υψηλά.

Κατά μέσο όρο, τα επίπεδα του δημόσιου χρέους στη ζώνη του ευρώ αυξήθηκαν κατά 30 ποσοστιαίες μονάδες σε επτά μόνο έτη —από 64% σε 94% την περίοδο 2007-2014. Ακόμη και τα κράτη μέλη με σχετικά χαμηλά επίπεδα ελλείμματος και χρέους πριν από την κρίση —όπως η Ισπανία ή η Ιρλανδία— υπέστησαν πιέσεις όταν οι δημοσιονομικές δαπάνες που συνδέονται με δυσκολίες στον χρηματοπιστωτικό τομέα προκάλεσαν ανησυχίες και οι υποκείμενες διαρθρωτικές δημοσιονομικές θέσεις αποδείχτηκαν χειρότερες από ό,τι προέβλεπαν τα ονομαστικά στοιχεία. Το γεγονός αυτό κατέδειξε ότι οι δημοσιονομικοί κανόνες της ΕΕ δεν ήταν την εποχή εκείνη επαρκείς, και ότι ήταν αναγκαίο να παρακολουθούνται επίσης εκ του σύνεγγυς οι τάσεις όσον αφορά το ιδιωτικό χρέος.

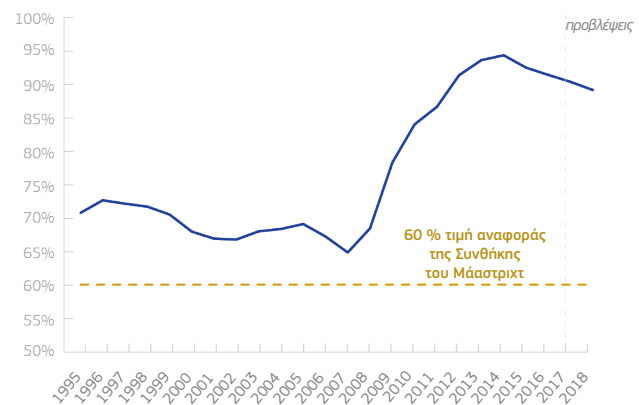
Επιπλέον, η κρίση έφερε στο φως τα όρια των μεμονωμένων κρατών μελών όσον αφορά την απορρόφηση των επιπτώσεων των μεγάλων κλυδωνισμών. Κατά τη διάρκεια της κρίσης, οι εθνικοί προϋπολογισμοί, και ιδίως τα συστήματα κοινωνικής πρόνοιας, εκπλήρωσαν τον ρόλο τους ως «αυτόματων σταθεροποιητών», απορροφώντας τους κλυδωνισμούς. Ωστόσο, σε αρκετές χώρες αυτό δεν ήταν αρκετό για την αντιμετώπιση της ύφεσης λόγω της περιορισμένης διαθεσιμότητας δημοσιονομικών αποθεμάτων και της αβέβαιης πρόσβασης στην αγορά για τη χρηματοδότηση του δημόσιου χρέους. Αυτός είναι ένας από τους κύριους παράγοντες που εξηγεί το σοβαρό πλήγμα που δέχθηκε η ανάκαμψη την περίοδο 2011-13. Ως εκ τούτου δημιουργήθηκαν πολλά νέα μέσα για την παροχή συλλογικής χρηματοδοτικής συνδρομής στα εν λόγω τα κράτη μέλη. Τα μέσα αυτά απέδειξαν την αξία τους κατά την κορύφωση της κρίσης και θα ήταν χρήσιμο τώρα να ενισχυθούν ή να συμπληρωθούν.

Για την απορρόφηση των υψηλών επιπέδων δημοσίου χρέους θα απαιτηθεί χρόνος, ιδίως εάν η ανάκαμψη είναι μέτρια και ο πληθωρισμός χαμηλός. Τα εν λόγω επίπεδα χρέους δημιουργούν ορισμένα προβλήματα. Μειώνουν την ικανότητα ανάληψης δράσης σε περίπτωση νέας επιβράδυνσης της ανάπτυξης ή για τη στήριξη των αναγκών δημόσιων επενδύσεων. Συνιστούν οικονομική αστάθεια, ιδίως εάν εξακολουθεί να υπάρχει συσχετισμός μεταξύ του κόστους αναχρηματοδότησης των τραπεζών και των αντίστοιχων κρατών τους.

Επιπλέον, τα διάφορα επίπεδα χρέους δημιουργούν διαφορές απόψεων σχετικά με τον τρόπο αντιμετώπισης των δημόσιων οικονομικών στο σύνολο της ζώνης του ευρώ. Χάρη στις προσπάθειες που καταβλήθηκαν τα τελευταία έτη, υπάρχει μια σαφής τάση προς πιο υγιή δημόσια οικονομικά σε όλα τα επίπεδα. Ωστόσο, παραμένει επιτακτική ανάγκη να σημειωθεί περαιτέρω πρόοδος συνολικά στη ζώνη του ευρώ.

Το δημόσιο χρέος στη ζώνη του ευρώ αυξήθηκε απότομα λόγω της κρίσης

Ακαθάριστο χρέος γενικής κυβέρνησης, ως % του ΑΕΠ

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Οι δημοσιονομικοί κανόνες της ΕΕ —το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης— έχουν ενισχυθεί με την πάροδο των ετών, ιδίως για να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή στα επίπεδα του χρέους. Η πρόοδος που συντελείται με την πάροδο του χρόνου απαιτεί τόσο υγιείς δημοσιονομικές πολιτικές σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης όσο και ισχυρή και σταθερή οικονομική ανάπτυξη. Είναι ουσιαστικής σημασίας να λαμβάνεται υπόψη ποια είναι η κατάλληλη επιλογή για την εκάστοτε χώρα από οικονομική και δημοσιονομική άποψη στη συγκεκριμένη συγκυρία του οικονομικού κύκλου της, καθώς και να εξετάζεται η κατάσταση της ζώνης του ευρώ στο σύνολό της. Ειδικότερα, είναι σημαντικό να αποφεύγονται «προκυκλικές» δημοσιονομικές πολιτικές, δηλαδή η τεχνητή τόνωση της ανάπτυξης όταν αυτό δεν είναι αναγκαίο, ή η άσκηση υφεσιακής πολιτικής όταν οι περιστάσεις απαιτούν το αντίθετο. Η ανάγκη αποτύπωσης των διαφορετικών περιστάσεων οδήγησε στη θέσπιση ισχυρότερων και πιο εξελιγμένων κανόνων. Ταυτόχρονα, επειδή οι κανόνες δεν μπορεί να είναι ειδικά προσαρμοσμένοι για κάθε κατάσταση, προβλέπουν ένα περιθώριο υποκειμενικής κρίσης. Η Επιτροπή έχει κάνει χρήση αυτής της δυνατότητας τα τελευταία έτη, και το Συμβούλιο των Υπουργών έχει εγκρίνει τις συστάσεις της. Η Επιτροπή έχει επίσης δώσει περισσότερη έμφαση στον δημοσιονομικό προσανατολισμό της ζώνης του ευρώ στο σύνολό της.

Γατί απαιτείται η λήψη νέων μέτρων υπέρ της Δημοσιονομικής Ένωσης;

► Η εύρυθμη λειτουργία του ενιαίου νομίσματος προϋποθέτει:

- i) υγιή δημόσια οικονομικά και την ύπαρξη δημοσιονομικών αποθεμάτων που βοηθούν τις οικονομίες να είναι ανθεκτικότερες στους κλυδωνισμούς·
- ii) θέσπιση κοινών εργαλείων σταθεροποίησης στο επίπεδο της ζώνης του ευρώ στο σύνολό της·
- iii) τον συνδυασμό της πειθαρχίας της αγοράς και ενός κοινού εγχειριδίου κανόνων που θα καθιστούσε τους κανόνες αυτούς αποτελεσματικότερους και απλούστερους στην κατανόηση και την εφαρμογή.

3.4. Η ΑΝΑΓΚΗ ΝΑ ΚΑΤΑΣΤΕΙ Η ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΗΣ ONE ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΕΡΗ ΚΑΙ ΔΙΑΦΑΝΕΣΤΕΡΗ

Η αρχιτεκτονική της ONE βασίζεται σε κοινές νομικές αρχές. Οι αρχές αυτές διευκρινίζουν τους στόχους και τη λειτουργία της, το ρόλο των διαφόρων θεσμικών οργάνων και την ισορροπία των αρμοδιοτήτων μεταξύ τους, καθώς και μεταξύ της ΕΕ και των εθνικών επιπέδων. Διευκρινίζουν επίσης τον αναγκαίο συντονισμό των οικονομικών πολιτικών, τους δημοσιονομικούς κανόνες που πρέπει να τηρούνται, τους μηχανισμούς για την αποφυγή και τη διόρθωση των μακροοικονομικών ανισορροπιών, καθώς και την οργάνωση της τραπεζικής ένωσης.

Η αρχιτεκτονική αυτή σχεδιάστηκε σταδιακά κατά τη διάρκεια της τελευταίας τριακονταετίας. Μολονότι η κατεύθυνση ήταν σαφής, δεν υπήρχε εξ αρχής ενιαίο, συνολικό σχέδιο. Όπως κατέδειξε η πείρα των τελευταίων δεκαπέντε ετών, πολύ συχνά έπρεπε να ξεσπάσει μια κρίση για να αναπτυχθούν η συλλογική ευαισθητοποίηση και η πολιτική βούληση που απαιτούνται σε μια από κοινού δράση για τη βελτίωση της οικοδόμησης της ONE. Το γεγονός αυτό εξηγεί σε μεγάλο βαθμό την τρέχουσα κατάσταση, συμπεριλαμβανομένων των υπόλοιπων αδυναμιών. Η συνολική διακυβέρνηση έχει βελτιωθεί αλλά εξακολουθεί να μην είναι η βέλτιστη ώστε να επιτρέψει στη ζώνη του ευρώ να λειτουργεί τόσο καλά όσο θα μπορούσε, να ανταποκρίνεται στις μεταβαλλόμενες οικονομικές συνθήκες και στους οικονομικούς κλυδωνισμούς τόσο αποτελεσματικά όπως θα έπρεπε,

και να κερδίσει την εμπιστοσύνη ορισμένων τμημάτων του πληθυσμού. Μπορούν να προσδιοριστούν τρεις κύριες αδυναμίες.

Πρώτον, η διακυβέρνηση της ONE εξακολουθεί να είναι μη ισορροπημένη από πολλές απόψεις.

Η νομισματική πολιτική είναι κεντρική στο επίπεδο της ζώνης του ευρώ. Ωστόσο, συνδυάζεται με αποκεντρωμένες δημοσιονομικές και τομεακές πολιτικές που αντικατοπτρίζουν κυρίως τις εθνικές συνθήκες και προτιμήσεις. Σ' αυτό προστίθεται μια άλλη αναντιστοιχία όσον αφορά τα μέσα: αφενός, οι αυστηροί, αναγκαίοι (αν και συχνά υπερβολικά περίπλοκοι) δημοσιονομικοί κανόνες, που οδηγούν σε πιθανές κυρώσεις· αφετέρου, η ήπια οικονομική καθοδήγηση που παρέχεται σε επίπεδο ΕΕ μέσω της διαδικασίας συντονισμού των οικονομικών πολιτικών, το καλούμενο «Ευρωπαϊκό Εξάμηνο». Ένα τέτοιο σύστημα διακυβέρνησης πολύ συχνά συνέβαλε στην έλλειψη προόδου στις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις οι οποίες είναι τόσο απαραίτητες.

Η κατάσταση αυτή επιβαρύνει τη νομισματική πολιτική με την ευθύνη της απορρόφησης των κραδασμών και της αντιστάθμισης των οικονομικών εξελίξεων. Ως εκ τούτου, τα κράτη μέλη, οι επιχειρήσεις και οι πολίτες δεν μπορούν να αξιοποιήσουν πλήρως τα οφέλη της ONE.

Δεύτερον, η θεσμική αρχιτεκτονική της ONE είναι ένα μικτό σύστημα το οποίο είναι περίπλοκο και απαιτεί μεγαλύτερη διαφάνεια και λογοδοσία. Τηρεί την ισορροπία, έστω και εν μέρει, μεταξύ των θεσμικών οργάνων και των τρόπων εργασίας της Ένωσης, αφενός, και ενός αυξημένου αριθμού διακυβερνητικών οργανισμών και πρακτικών, αφετέρου, εκ των οποίων μεγάλο μέρος εμφανίστηκε μετά την κρίση. Η εν λόγω «ενδιάμεση» διακυβέρνηση αντανακλά εν μέρει την έλλειψη εμπιστοσύνης μεταξύ των κρατών μελών, καθώς και έναντι των θεσμικών οργάνων της ΕΕ. Αυτό οδηγεί σε πολλούς και πολύπλοκους «ελέγχους και ισορροπίες». Αντικατοπτρίζει επίσης το γεγονός ότι πολλοί νέοι κανόνες ή οργανισμοί δημιουργήθηκαν με την πάροδο του χρόνου με έναν ad hoc τρόπο, συχνά ως απάντηση σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης. Αυτό φαίνεται καλύτερα στην αλληλεπίδραση μεταξύ της Ευρωομάδας, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας. Ενώ κάθε θεσμικό όργανο και οργανισμός επιδιώκει μεγαλύτερη νομιμοποίηση και λογοδοσία, στην πράξη αυτό σημαίνει περίπλοκη διαδικασία λήψης αποφάσεων και άσκηση κριτικής για την έλλειψη κατανόησης και επαρκούς διαφάνειας. Θα πρέπει κυρίως να ενισχυθούν η συμμετοχή του

Η διακυβέρνηση της ζώνης του ευρώ να είναι πολύπλοκη

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και η δημοκρατική λογοδοσία για τις αποφάσεις που λαμβάνονται για λογαριασμό ή εξ ονόματος της ζώνης του ευρώ.

Τρίτον, το κοινό συμφέρον της ζώνης του ευρώ δεν εκπροσωπείται ακόμη επαρκώς στον δημόσιο διάλογο και στη λήψη αποφάσεων. Χωρίς κοινή κατανόηση των προκλήσεων ή όραμα για το μέλλον, η ζώνη του ευρώ θα δυσκολευτεί να υπερβεί τα προβλήματα που κληροδότησε η κρίση και δεν θα σημειώσει πρόοδο σχετικά με τα μέσα που χρειάζεται για την αντιμετώπιση των κοινών προκλήσεων.

Γιατί απαιτείται η λήψη νέων μέτρων για μια καλύτερη διακυβέρνηση;

- Μια πιο ισχυρή ONE απαιτεί μια πιο ισχυρή διακυβέρνηση. Το σημερινό σύστημα αντικατοπτρίζει τη συσσώρευση των αποφάσεων του παρελθόντος, γεγονός που περιορίζει την αποτελεσματικότητα των κοινών θεσμικών οργάνων και μέσων και μεταφράζεται σε σύνθετες και αδιαφανείς ρυθμίσεις. Η κατάσταση αυτή δεν είναι η βέλτιστη, λαμβανομένης υπόψη της ανάγκης ενίσχυσης της σύγκλισης και πρόβλεψης των μελλοντικών κλυδωνισμών. Μια κοινή αντίληψη της ενδεχόμενης μελλοντικής πορείας είναι απαραίτητη για την εδραίωση μιας καλύτερης αρχιτεκτονικής της ONE.

4. Προβληματισμοί σχετικά με την ενδεχόμενη ακολουθητέα πορεία

Τα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ αποτελούν μια ετερόκλητη ομάδα. Ποτέ δεν θα υπάρξει ενιαία προσέγγιση ή «οριστική» κοινή αντίληψη ως προς τον καλύτερο τρόπο προώθησης της ONE. Ο κοινός στόχος είναι, ωστόσο, να ενισχυθεί το κοινό νόμισμα και να αντιμετωπιστούν από κοινού θέματα κοινού ενδιαφέροντος που υπερβαίνουν τα εθνικά σύνορα. Η πρόκληση τώρα είναι να μετατραπούν οι ιδέες σε πρακτικές λύσεις και να προσδιοριστεί μια ακολουθητέα πορεία που να είναι ρεαλιστική και ευέλικτη, αλλά και αποτελεσματική για όλους.

4.1. ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΑΡΧΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΜΒΑΘΥΝΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Η ακολουθητέα πορεία θα πρέπει να διέπεται από τέσσερις αρχές:

- ▶ Η απασχόληση, η ανάπτυξη, η κοινωνική δικαιοσύνη, η οικονομική σύγκλιση και η χρηματοπιστωτική σταθερότητα θα πρέπει να αποτελούν τους κύριους στόχους της οικονομικής και νομισματικής μας ένωσης. Η ONE δεν αποτελεί αυτοσκοπό.
- ▶ Η ευθύνη και η αλληλεγγύη, η μείωση των κινδύνων και ο επιμερισμός των κινδύνων συμβαδίζουν. Μεγαλύτερα κίνητρα για τη μείωση των κινδύνων και στήριξη υπό όρους θα πρέπει να συνδυαστούν με την εκπόνηση μέτρων επιμερισμού του κινδύνου, ιδίως στον χρηματοπιστωτικό τομέα, και την πραγματοποίηση διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων.
- ▶ Όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ πρέπει να μπορούν να συμμετάσχουν στην ONE και στην ολοκλήρωσή της. Η ακεραιότητα της ενιαίας αγοράς πρέπει να διαφυλαχθεί. Η πτυχή αυτή είναι επίσης θεμελιώδους σημασίας για την εύρυθμη λειτουργία του ενιαίου νομίσματος. Σύμφωνα με τη Συνθήκη, εκτός από τη Δανία και το Ηνωμένο Βασίλειο, όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ αναμένεται τελικά να ενταχθούν στη ζώνη του ευρώ.
- ▶ Η διαδικασία λήψης αποφάσεων θα πρέπει να καταστεί περισσότερο διαφανής και η δημοκρατική λογοδοσία πρέπει να διασφαλιστεί. Οι πολίτες αναμένουν να μάθουν πώς λαμβάνονται οι αποφάσεις, από ποιον και πώς αυτές επηρεάζουν τη ζωή τους.

Κατευθυντήριες αρχές για την εμβάθυνση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή

4.2. ΑΛΛΗΛΟΥΧΙΑ ΜΕΤΡΩΝ

Δεδομένων των διαφορετικών απόψεων σχετικά με ορισμένα από τα θέματα αυτά, είναι καταρχάς σημαντικό να επιτευχθεί ευρεία πολιτική συναίνεση όσον αφορά την συνολική κατεύθυνση της πορείας. Αυτό δεν αφορά μόνο τον σχεδιασμό της συνολικής προσέγγισης, αλλά και την αλληλουχία των διαφόρων μέτρων που πρέπει να ληφθούν βραχυπρόθεσμα, μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα. Αλλά δεν πρόκειται για μια ενιαία, μη διαπραγματεύσιμη πρόταση μεταρρυθμίσεων. Πρόκειται μάλλον για μια δέσμη δράσεων που πρέπει να εξεταστεί από κοινού και να προωθηθεί. Οι ιδέες που παρουσιάζονται εδώ δεν είναι, επομένως, ένα σχέδιο στρατηγικής του μελλοντικού σχεδιασμού της ONE.

Το παρόν έγγραφο προβληματισμού παρουσιάζει μια σειρά μέτρων και επιλογών με σκοπό την ανάπτυξη ενός σαφούς οράματος για την εμβάθυνση της ONE έως το 2025. Στο πλαίσιο αυτό, το παρόν έγγραφο αποτελεί πρόσκληση για τα κράτη μέλη και τους εμπλεκόμενους φορείς να συζητήσουν και να συμφωνήσουν σχετικά με τα στοιχεία που κατά την άποψή τους θα είναι πιο χρήσιμα στο ενιαίο νόμισμά μας με την πάροδο του χρόνου, πέρα από την πλήρη αξιοποίηση των ήδη υφιστάμενων θεσμικών οργάνων και κανόνων. Ορισμένα στοιχεία είναι απαραίτητα και πρέπει να εφαρμοστούν ταχέως για τη διασφάλιση μιας ανθεκτικής ONE. Σε ορισμένους τομείς, έχουν ήδη

αρχίσει οι εργασίες ή θα μπορούσαν να προχωρήσουν με ταχείς ρυθμούς, με σκοπό να αναληφθεί δράση το αργότερο έως το 2019. Στη συνέχεια, θα πρέπει να εξεταστούν ορισμένα άλλα στοιχεία έως το 2025. Τα στοιχεία αυτά παρουσιάζονται με πιο ανοικτό τρόπο και θα μπορούσαν να αποτελέσουν αντικείμενο απόφασης αργότερα, αφού θα έχουν ληφθεί τα αρχικά μέτρα. Οι προϋποθέσεις που είναι αναγκαίες πριν από τη λήψη ορισμένων μέτρων διευκρινίζονται επίσης.

Ανεξάρτητα από τις λεπτομέρειες κάθε μέτρου, ένας συνολικός χάρτης πορείας με σαφή αλληλουχία θα είναι καίριας σημασίας. Εάν στόχος μας είναι να βελτιωθούν οι επιδόσεις της ζώνης του ευρώ για να έχουμε αποτελέσματα στους τομείς της απασχόλησης και της ανάπτυξης, διασφαλίζοντας και ενισχύοντας παράλληλα τη σταθερότητα των χρηματοπιστωτικών αγορών, η αλληλουχία περαιτέρω μέτρων, ιδίως στο χρηματοπιστωτικό τομέα, είναι σημαντική. Πρέπει να ακολουθείται μια συγκεκριμένη λογική, προκειμένου να αποφευχθεί ότι οι νέες πρωτοβουλίες θα οδηγήσουν σε νέες αβεβαιότητες. Προκειμένου να εξευρεθεί η σωστή ισορροπία, ορισμένα μέτρα θα πρέπει να συμφωνηθούν από κοινού εκ των προτέρων, ακόμη και αν εφαρμοστούν αργότερα. Το παράρτημα 1 σκιαγραφεί έναν πιθανό χάρτη πορείας.

Οι επιλογές που παρουσιάζονται στο παρόν έγγραφο προϋποθέτουν τη λήψη μέτρων σε τρεις βασικούς τομείς: πρώτον, ολοκλήρωση μιας πραγματικής χρηματοοικονομικής ένωσης· δεύτερον, επίτευξη μιας πιο ολοκληρωμένης οικονομικής και δημοσιονομικής ένωσης· και τρίτον, εδραίωση της δημοκρατικής λογοδοσίας και ενίσχυση των θεσμικών οργάνων της ζώνης του ευρώ.

4.3. ΜΙΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΝΩΣΗ — ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΠΑΡΑΛΛΗΛΗΣ ΠΡΟΟΔΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΙΩΣΗ ΚΑΙ ΤΟΝ ΕΠΙΜΕΡΙΣΜΟ ΤΩΝ ΚΙΝΔΥΝΩΝ

Η ολοκλήρωση και η εύρυθμη λειτουργία του χρηματοοικονομικού συστήματος είναι θεμελιώδους σημασίας για μια αποτελεσματική και σταθερή ΟΝΕ. Με βάση τη δυναμική που έχει ήδη αναπτυχθεί κατά τα τελευταία έτη, είναι αναγκαίο να εξευρεθεί συναίνεση για την ακολουθητέα πορεία όσον αφορά τα στοιχεία που εξετάζονται ήδη, αλλά και για τα πρόσθετα μέτρα που πρέπει να ληφθούν από σήμερα έως το 2025. Είναι αναγκαίο να επιτευχθεί εκ παραλλήλου πρόοδος όσον αφορά δύο στοιχεία, τη «μείωση των κινδύνων» και τον «επιμερισμό των κινδύνων».

Ποιά στοιχεία θα πρέπει να έχουν συμφωνηθεί έως το 2019;

Μείωση των κινδύνων

Θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στα μέτρα που αποβλέπουν στην περαιτέρω μείωση των κινδύνων. Τον Νοέμβριο του 2016, η Επιτροπή πρότεινε, ως άμεσο βήμα, μια ολοκληρωμένη δέσμη μέτρων για τη μείωση των κινδύνων στον τραπεζικό τομέα, με την περαιτέρω ενίσχυση της προληπτικής διαχείρισης και με την ενδυνάμωση της πειθαρχίας της αγοράς. Η Επιτροπή πρότεινε επίσης μέτρα σχετικά με την αφερεγγυότητα, την αναδιάρθρωση και την παροχή δεύτερης ευκαιρίας, τα οποία πρέπει να θεσπιστούν το ταχύτερο δυνατόν.

Μια ευρωπαϊκή στρατηγική για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια θα μπορούσε να συμβάλει στην αντιμετώπιση μίας από τις πιο καταστροφικές επιπτώσεις της κρίσης, καθώς και στη στήριξη εθνικών δράσεων στις ενδιαφερόμενες χώρες. Εάν δεν αντιμετωπιστεί, το πρόβλημα των μη εξυπηρετούμενων δανείων θα εξακολουθήσει να επηρεάζει αρνητικά τις επιδόσεις του τραπεζικού τομέα στη ζώνη του ευρώ γενικότερα και θα εξακολουθήσει να αποτελεί δυνητική πηγή χρηματοπιστωτικής αστάθειας. Το Συμβούλιο δεσμεύτηκε ρητά να συμφωνήσει επί μιας συνολικής στρατηγικής έως τον Ιούνιο του τρέχοντος έτους με σαφείς στόχους, χρονοδιαγράμματα και μηχανισμό παρακολούθησης. Ωστόσο, θα είναι αναγκαίο να προβλεφθεί και μια ολοκληρωμένη εργαλειοθήκη, καθώς και να εξασφαλιστεί η έμπρακτη εφαρμογή επιτόπου. Η στρατηγική που θα υιοθετηθεί θα πρέπει να αντιμετωπίσει το υφιστάμενο υπόλοιπο των μη εξυπηρετούμενων δανείων και να αποτρέψει τη συσσώρευση νέων. Θα πρέπει να προβλέπεται αποφασιστική, συντονισμένη δράση σε επίπεδο ΕΕ και να καλύπτει στοιχεία διαφόρων βασικών τομέων πολιτικής —όπως η ενίσχυση των εποπτικών πρακτικών, η λήψη μέτρων για την ανάπτυξη δευτερογενούς αγοράς για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, η μεταρρύθμιση των εθνικών νομικών πλαισίων και η αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προβλημάτων, καθώς και η περαιτέρω αναδιάρθρωση του τραπεζικού τομέα.

Στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, η Επιτροπή αξιολογεί σε τακτική βάση τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει κάθε κράτος μέλος στον χρηματοπιστωτικό του τομέα. Οι εν λόγω αξιολογήσεις οδηγούν σε συγκεκριμένες συστάσεις για μεταρρυθμίσεις, όταν είναι αναγκαίο, ώστε να μειωθούν

οι κίνδυνοι για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα ή να βελτιωθεί η πρόσβαση στη χρηματοδότηση. Υπό το ίδιο πνεύμα, η Επιτροπή διεξάγει επί του παρόντος συγκριτική αξιολόγηση για να ρίξει φως στα χαρακτηριστικά των συστημάτων εξόφλησης δανείων και αφερεγγυότητας που έχουν επιπτώσεις στον ισολογισμό των τραπεζών. Τα μέτρα αυτά συμβάλλουν στην αντιμετώπιση των κινδύνων στα εθνικά τραπεζικά συστήματα και θα μπορούσαν να ενισχυθούν περαιτέρω (βλ. επίσης τμήμα 4.4 παρακάτω).

Ολοκλήρωση της τραπεζικής ένωσης

Σε επικριμότητα παραμένουν δύο βασικές συνιστώσες της τραπεζικής ένωσης, οι οποίες θα επέτρεπαν να προωθηθεί εκ παραλλήλου ο επιμερισμός των κινδύνων: ο κοινός χρηματοοικονομικός μηχανισμός στήριξης του Ενιαίου Ταμείου Εξυγίανσης και το Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασφάλισης Καταθέσεων (ΕΣΑΚ). Θα πρέπει πλέον να επιτευχθεί συμφωνία, το ταχύτερο δυνατόν, όσον αφορά τις δύο αυτές συνιστώσες, ιδανικά έως το 2019, ώστε να τεθούν σε εφαρμογή και να είναι πλήρως επιχειρησιακές έως το 2025. Αμφότερα τα στοιχεία αυτά είναι ουσιώδους σημασίας για την περαιτέρω χαλάρωση του δεσμού μεταξύ τραπεζών και δημόσιων οικονομικών. Στην ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Προς την ολοκλήρωση της τραπεζικής ένωσης» του Νοεμβρίου 2015 και στον χάρτη πορείας του Συμβουλίου του Ιουνίου 2016 για την ολοκλήρωση της τραπεζικής ένωσης, προβλέπονται τα αναγκαία, ήδη συμφωνηθέντα βασικά βήματα προς την κατεύθυνση αυτή.

Με το ΕΣΑΚ θα διασφαλιστεί μεγαλύτερη και ιδίου βαθμού προστασία των αποταμιεύσεων σε καταθέσεις ταμιευτηρίου σε ολόκληρη τη ζώνη του ευρώ. Ως εκ τούτου, το ΕΣΑΚ θα παρέχει μεγαλύτερη και πιο ομοιόμορφη ασφαλιστική κάλυψη για όλους τους μικροκαταθέτες στην τραπεζική ένωση. Η πρόταση για το ΕΣΑΚ υποβλήθηκε από την Επιτροπή τον Νοέμβριο του 2015 και οι διαπραγματεύσεις είναι επί του παρόντος σε εξέλιξη.

Ένας αξιόπιστος χρηματοοικονομικός μηχανισμός στήριξης είναι ουσιώδους σημασίας για το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης ώστε να είναι αποτελεσματικό το νέο αυτό ενωσιακό πλαίσιο εξυγίανσης των τραπεζών και να αποφευχθεί το κόστος για τους φορολογούμενους. Βάσει αυτού του πλαισίου, η εξυγίανση των τραπεζών χρηματοδοτείται από τους μετόχους και τους πιστωτές των τραπεζών, καθώς και από ένα Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης, προχρηματοδοτούμενο από τον

τραπεζικό τομέα. Ωστόσο, σε περίπτωση που θιγούν πολλές τράπεζες συγχρόνως από σοβαρά προβλήματα, ενδέχεται οι ανάγκες χρηματοδότησης να υπερβούν τα διαθέσιμα μέσα του εν λόγω ταμείου. Ως εκ τούτου, απαιτείται το συντομότερο δυνατόν ένας δημοσιονομικά ουδέτερος χρηματοοικονομικός μηχανισμός στήριξης του ταμείου εξυγίανσης, ως μέσο έσχατης ανάγκης. Τα κράτη μέλη δεσμεύτηκαν ήδη να αναπτύξουν έναν κοινό μηχανισμό στήριξης τον Δεκέμβριο του 2013 και επιβεβαίωσαν τον στόχο αυτόν το 2015. Ο μηχανισμός αυτός θα πρέπει πλέον να υλοποιηθεί χωρίς καθυστέρηση.

Λόγω του καιριού ρόλου που θα μπορούσε να διαδραματίσει σε περίπτωση δυνητικής κρίσης, ο κοινός μηχανισμός στήριξης θα πρέπει να σχεδιαστεί με βάση ορισμένα χαρακτηριστικά. Συγκεκριμένα, θα πρέπει να είναι επαρκούς μεγέθους ώστε να είναι σε θέση να εκπληρώνει τον ρόλο του, να ενεργοποιείται γρήγορα και να είναι δημοσιονομικά ουδέτερος, ώστε ο τραπεζικός τομέας να επιστρέφει τυχόν εκταμιεύσεις από το ταμείο, ενώ η χρήση δημόσιων πόρων θα πρέπει να είναι περιορισμένη. Αυτό σημαίνει επίσης ότι, εξ ορισμού, δεν θα πρέπει να επιτραπούν περιθώρια για εθνικές σκοπιμότητες ή κατακερματισμό. Θα πρέπει να αποφευχθούν τα περιττά έξοδα όσον αφορά τη χρηματοπιστωτική και θεσμική αρχιτεκτονική.

Δύο επιλογές μπορούν να εξεταστούν στο πλαίσιο αυτό:

- ▶ Από πλευράς αποτελεσματικότητας, η χορήγηση πιστωτικού ορίου από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (ΕΜΣ) στο Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης θα ανταποκρινόταν στην εκπλήρωση των προαναφερόμενων προϋποθέσεων. Ο ΕΜΣ διαθέτει την απαιτούμενη δανειοδοτική ικανότητα, τις γνώσεις των εργασιών της αγοράς και τη φερεγγυότητα που απαιτούνται για να εκπληρώσει αποτελεσματικά τον ρόλο του κοινού μηχανισμού στήριξης. Ωστόσο, ορισμένες διαδικασίες λήψης αποφάσεων και τεχνικές διατάξεις του ΕΜΣ μπορεί να χρειαστεί να απλουστευθούν, ώστε να ενεργοποιείται εγκαίρως ο μηχανισμός στήριξης και να διασφαλίζεται η μεγαλύτερη δυνατή οικονομική αποδοτικότητα του Ενιαίου Ταμείου Εξυγίανσης.
- ▶ Μια λιγότερο αποτελεσματική εναλλακτική επιλογή θα ήταν τα κράτη μέλη να παρέχουν συγχρόνως δάνεια ή εγγυήσεις στο Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης. Η προσέγγιση αυτή θα δυσχέραινε την κινητοποίηση πόρων που έχουν δεσμευτεί σε περίπτωση κρίσης, με αποτέλεσμα να καταστεί δυνητικά λιγότερο

αποτελεσματική τη στιγμή που θα ήταν περισσότερο αναγκαία. Ενώ ο μηχανισμός στήριξης θα πρέπει να είναι δημοσιονομικά ουδέτερος μακροπρόθεσμα, τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξακολουθούν να αναχρηματοδοτούν την παρεχόμενη χρηματοδοτική στήριξη. Θα ανέπτυξαν επίσης προβλήματα ως προς την εφαρμογή, δεδομένου ότι κάθε κράτος μέλος θα έπρεπε να υπογράψει συμφωνίες με το Ενιαίο Συμβούλιο Εξυγίανσης.

Υλοποίηση της ένωσης κεφαλαιαγορών

Η επίτευξη προόδου όσον αφορά την ένωση κεφαλαιαγορών είναι πρωταρχικής σημασίας δεδομένου ότι θα συμβάλει στην παροχή πιο καινοτόμων, βιώσιμων και διαφοροποιημένων πηγών χρηματοδότησης για τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις, για παράδειγμα με την ευκολότερη πρόσβαση σε κεφάλαια επιχειρηματικού κινδύνου ή με τη χρηματοδότηση μέσω ιδίων κεφαλαίων και με μικρότερη εστίαση στη χρηματοδότηση που συνδέεται με το χρέος. Υπό την έννοια αυτή, η ένωση κεφαλαιαγορών θα επιτρέψει να αυξηθεί ο επιμερισμός των κινδύνων μέσω του ιδιωτικού τομέα και να ενισχυθεί η συνολική ανθεκτικότητα του χρηματοπιστωτικού τομέα. Συνεπώς, θα συμβάλει και στην ευρύτερη μακροοικονομική σταθερότητα της οικονομίας σε περίπτωση οικονομικών κλυδωνισμών. Αυτό ισχύει για όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ, αλλά είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τη ζώνη του ευρώ. Η Επιτροπή έχει αναγάγει την καθιέρωση της ένωσης κεφαλαιαγορών σε μία από τις προτεραιότητές της, και έχουν ήδη ληφθεί ορισμένα μέτρα προς την κατεύθυνση αυτή. Ωστόσο, το έργο αυτό είναι σήμερα πιο σημαντικό από ποτέ. Η προοπτική της αποχώρησης του μεγαλύτερου χρηματοπιστωτικού κέντρου της Ευρώπης από την ενιαία αγορά καθιστά το έργο της οικοδόμησης της ένωσης κεφαλαιαγορών πιο δύσκολο, αλλά ακόμη πιο ζωτικό.

Ένα πιο ολοκληρωμένο εποπτικό πλαίσιο που θα διασφαλίζει την κοινή εφαρμογή των κανόνων του χρηματοπιστωτικού τομέα και πιο συγκεντρωτική εφαρμογή εποπτείας είναι καθοριστικό. Όπως αναφέρεται στην έκθεση των πέντε προέδρων, η σταδιακή ενίσχυση του εποπτικού πλαισίου αναμένεται να οδηγήσει τελικά σε μια ενιαία ευρωπαϊκή αρχή εποπτείας των κεφαλαιαγορών.

Η ένωση κεφαλαιαγορών αποτελεί ευκαιρία για την ενίσχυση του ενιαίου μας νομίσματος, αλλά απαιτεί και μία σημαντική αλλαγή. Η επιτυχία της εξαρτάται

από τη δέσμευση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και όλων των ενδιαφερομένων. Η κανονιστική μεταρρύθμιση αποτελεί μέρος μόνον των αλλαγών που απαιτούνται για τη δημιουργία ενός νέου χρηματοπιστωτικού οικοσυστήματος, πραγματικά ολοκληρωμένου και λιγότερο εξαρτημένου από την τραπεζική χρηματοδότηση. Η οικοδόμηση μιας ένωσης κεφαλαιαγορών είναι διαδικασία η οποία απαιτεί την πλήρη συμμετοχή όλων των μερών, συμπεριλαμβανομένων των επιχειρήσεων, των επενδυτών και των εποπτικών αρχών. Πρέπει επίσης να αρθούν οι εναπομένοντες φραγμοί για την ολοκλήρωση της ένωσης κεφαλαιαγορών, όπως οι φορολογικοί κανόνες ή οι διαδικασίες αφερεγγυότητας, μεταξύ άλλων και σε εθνικό επίπεδο.

Πέρα από την τραπεζική ένωση και την ένωση κεφαλαιαγορών

Η μεγαλύτερη διαφοροποίηση του ισολογισμού των τραπεζών θα συμβάλει στο να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα της διασύνδεσης των τραπεζών και των «χωρών καταγωγής» τους. Μια δυνατότητα προώθησης μεγαλύτερης διαφοροποίησης θα μπορούσε να είναι η δημιουργία των καλούμενων εξασφαλισμένων με κρατικά ομόλογα τίτλων (SBBS). Αυτά τα χρηματοδοτικά μέσα, τα οποία εξετάζονται σήμερα από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου, αποτελούν τιτλοποιημένα χρηματοπιστωτικά προϊόντα που θα μπορούσαν να εκδοθούν από μια εμπορική οντότητα ή οργανισμό. Πρόκειται για μέσα τα οποία δεν συνεπάγονται αμοιβαιοποίηση του χρέους μεταξύ των κρατών μελών. Η χρήση τους αναμένεται να αποφέρει απτά οφέλη με τη μεγαλύτερη διαφοροποίηση των ισολογισμών των τραπεζών και με την προώθηση του επιμερισμού των κινδύνων στον ιδιωτικό τομέα. Δεδομένου του ιδιαίτερα καινοτόμου χαρακτήρα τους, είναι πιθανόν ότι τα χρηματοδοτικά αυτά μέσα θα εκδίδονται σταδιακά μόνο. Αν και οι αλλαγές ως προς τη ρυθμιστική μεταχείριση των τιτλοποιημένων περιουσιακών στοιχείων θα συμβάλουν στην ανάπτυξη της αγοράς αυτού του είδους προϊόντων, δεν απαιτούνται αλλαγές στη ρυθμιστική μεταχείριση των υποκείμενων κρατικών ομολόγων. Μια άλλη δυνατότητα για την προώθηση μεγαλύτερης διαφοροποίησης μακροπρόθεσμα, όπως αναλύεται παρακάτω, θα ήταν η αλλαγή της ρυθμιστικής μεταχείρισης του δημόσιου χρέους.

Ποια στοιχεία θα μπορούσαν να εξεταστούν μετά το 2019;

Μετά το 2019, θα μπορούσαν να εξεταστούν ορισμένα πρόσθετα μεσοπρόθεσμα μέτρα. Τα εν λόγω μέτρα θα πρέπει να συμπεριλαμβάνουν μια σταθερή δέσμευση για την ολοκλήρωση της ένωσης κεφαλαιαγορών και για την πλήρη εφαρμογή του ΕΣΑΚ. Ωστόσο, θα μπορούσαν επίσης να συμπεριλαμβάνουν και τυχόν περαιτέρω μέτρα σχετικά με την ανάπτυξη του καλούμενου ευρωπαϊκού ασφαλούς περιουσιακού στοιχείου¹ για τη ζώνη του ευρώ και τη ρυθμιστική μεταχείριση των κρατικών ομολόγων.

¹ Αν και κανένα περιουσιακό στοιχείο ή επένδυση δεν είναι απολύτως ασφαλές, η έννοια «του ασφαλούς περιουσιακού στοιχείου» χρησιμοποιείται για τα μέσα που αποτελούν αξιόπιστο και ελκυστικό απόθεμα αξιών.

Τα ασφαλή περιουσιακά στοιχεία είναι απαραίτητα για τα σύγχρονα χρηματοπιστωτικά συστήματα. Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι η ζώνη του ευρώ χρειάζεται ένα ασφαλές περιουσιακό στοιχείο, συγκρίσιμο με τα αμερικανικά κρατικά ομόλογα. Η σπανιότητα και η ασύμμετρη παροχή των εν λόγω περιουσιακών στοιχείων μπορεί να έχουν δυσμενή αντίκτυπο στη διαθεσιμότητα και στο κόστος χρηματοδότησης για την οικονομία. Τα κρατικά ομόλογα αποτελούν συνήθως το ασφαλές περιουσιακό στοιχείο στην πλειονότητα των χρηματοπιστωτικών συστημάτων.

Ένα ευρωπαϊκό ασφαλές περιουσιακό στοιχείο θα αποτελούσε ένα νέο χρηματοδοτικό μέσο για την κοινή έκδοση τίτλων χρέους, πράγμα το οποίο θα ενίσχυε την ολοκλήρωση και τη χρηματοπιστωτική

Στοιχεία όσον αφορά την ολοκλήρωση της χρηματοοικονομικής ένωσης

Μείωση των κινδύνων και ενίσχυση της ανθεκτικότητας των τραπεζών	
Δέσμη τραπεζικών μέτρων του Νοεμβρίου 2016 Ενίσχυση του ενιαίου εγχειριδίου κανόνων για τις τράπεζες με επιπλέον μέτρα για τη μείωση των κινδύνων	σε εφαρμογή υπό διαπραγμάτευση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο / Συμβούλιο
Χάραξη στρατηγικής για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια με βάση τέσσερις βασικούς τομείς πολιτικής: i) Εποπτεία, ii) Δευτερογενείς αγορές, iii) Διαρθρωτικά ζητήματα (συμπεριλαμβανομένης της αφερεγγυότητας), iv) Αναδιάρθρωση του τραπεζικού συστήματος	δέσμευση για συμφωνία επί στρατηγικής στο Συμβούλιο ECOFIN του Ιουνίου 2017
Ολοκλήρωση των τριών πυλώνων της τραπεζικής ένωσης	
Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός	σε πλήρη λειτουργία
Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης Ενιαίο Συμβούλιο Εξυγίανσης + Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης προς πλήρη αμοιβαιοποίηση το 2025	έχει ήδη συσταθεί και λειτουργεί Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης πρέπει να δημιουργηθεί δημοσιονομικός μηχανισμός στήριξης του Ενιαίου Ταμείου Εξυγίανσης
Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασφάλισης Καταθέσεων	επί του παρόντος υπό διαπραγμάτευση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο / Συμβούλιο
Αποτελέσματα σχετικά με την ένωση κεφαλαιαγορών	
Εφαρμογή και ενδιάμεση αξιολόγηση του σχεδίου δράσης για την προώθηση της ενοποίησης των κεφαλαιαγορών και τη δημιουργία ολοκληρωμένης ένωσης κεφαλαιαγορών έως το 2019	σε εξέλιξη
Αξιολόγηση των ευρωπαϊκών εποπτικών αρχών — τα πρώτα βήματα προς μια ενιαία ευρωπαϊκή αρχή εποπτείας των κεφαλαιαγορών	σε εξέλιξη
Πέρα από την τραπεζική ένωση και την ένωση κεφαλαιαγορών	
Προώθηση της διαφοροποίησης των τραπεζικών ισολογισμών, για παράδειγμα μέσω χρεωγράφων εξασφαλισμένων με κρατικά ομόλογα	υπό αξιολόγηση

σταθερότητα. Εντούτοις, η ανάπτυξη ενός ασφαλούς περιουσιακού στοιχείου για τη ζώνη του ευρώ θέτει ορισμένα περίπλοκα νομικά, πολιτικά και θεσμικά ζητήματα που θα πρέπει να εξεταστούν λεπτομερώς. Το ζήτημα της αμοιβαιοποίησης του χρέους, ιδιαίτερα, συζητείται έντονα, μεταξύ άλλων επειδή προκαλεί έντονες συζητήσεις ως προς τα ισχνά κίνητρα που παρέχει για τη χάραξη εύρωστων εθνικών πολιτικών. Η Επιτροπή θα εξετάσει περαιτέρω τις διάφορες επιλογές σχετικά με τα ασφαλή περιουσιακά στοιχεία για τη ζώνη του ευρώ προκειμένου να ενθαρρυνθεί η συζήτηση σχετικά με τη μορφή που μπορεί να λάβει ένα τέτοιο περιουσιακό στοιχείο.

Ένα ευρωπαϊκό ασφαλές περιουσιακό στοιχείο

Η οικονομία της ζώνης του ευρώ είναι εξίσου μεγάλη με την οικονομία των ΗΠΑ και η χρηματοπιστωτική της αγορά είναι συγκρίσιμου μεγέθους, αλλά δεν παρέχει, στην κλίμακα της ζώνης του ευρώ, ένα ασφαλές περιουσιακό στοιχείο σε ισότιμη βάση με τα αμερικανικά κρατικά ομόλογα. Αντίθετα, τα μεμονωμένα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ εκδίδουν ομόλογα με ανομοιογενή χαρακτηριστικά κινδύνου, με αποτέλεσμα την ασύμμετρη παροχή ασφαλών περιουσιακών στοιχείων. Η πείρα έχει δείξει ότι, σε περιόδους πίεσης, η υφιστάμενη δομή της αγοράς κρατικών ομολόγων και η μεγάλη έκθεση των τραπεζών στα κρατικά ομόλογα της χώρας τους, συνέβαλαν σημαντικά στην αύξηση της αστάθειας της αγοράς, επηρεάζοντας τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού τομέα, με απτές και ποικίλες επιπτώσεις στην πραγματική οικονομία των κρατών μελών της ζώνης του ευρώ.

Ένα ασφαλές ευρωπαϊκό περιουσιακό στοιχείο, εκφρασμένο σε ευρώ και επαρκούς μεγέθους ώστε να καταστεί σημείο αναφοράς για τις ευρωπαϊκές χρηματοπιστωτικές αγορές, θα μπορούσε να προσφέρει πολυάριθμα οφέλη στις χρηματοπιστωτικές αγορές και στην ευρωπαϊκή οικονομία. Ειδικότερα, θα βοηθούσε στη διαφοροποίηση των στοιχείων ενεργητικού που διαθέτουν οι τράπεζες, στη βελτίωση της ρευστότητας και στη μετάδοση της νομισματικής πολιτικής και θα συνέβαλε στην αντιμετώπιση της διασύνδεσης τραπεζών και κρατικών ομολόγων.

Κατά τα τελευταία έτη, έχουν υποβληθεί διάφορες προτάσεις με διαφορετικά χαρακτηριστικά σχεδιασμού, που κυμαίνονται από την πλήρη έως τη μερική από κοινού έκδοση. Ορισμένες βασίζονται στην αμοιβαιοποίηση ενώ άλλες δεν συνεπάγονται κοινές υποχρεώσεις. Κάθε περαιτέρω προβληματισμός σε αυτόν τον πολύπλοκο τομέα θα πρέπει να εστιάζει στα απαραίτητα χαρακτηριστικά ενός τέτοιου μέσου προκειμένου να υλοποιηθούν τα πιθανά οφέλη.

Η μεταβολή της ρυθμιστικής μεταχείρισης των κρατικών ομολόγων αποτελεί άλλο ένα υπό εξέταση ζήτημα για τη χαλάρωση της διασύνδεσης τραπεζών και κρατών, το οποίο όμως αναμένεται να έχει σημαντικές συνέπειες για τη λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος στη ζώνη του ευρώ. Η ρυθμιστική μεταχείριση του δημόσιου χρέους αποτελεί, από πολιτικής και οικονομικής απόψεως, περίπλοκο ζήτημα. Όπως και στις άλλες προηγμένες οικονομίες, η τραπεζική νομοθεσία της ΕΕ επί του παρόντος προβλέπει τη γενική αρχή του καθεστώτος μηδενικού κινδύνου για τα κρατικά ομόλογα. Αυτό δικαιολογείται λόγω του ιδιαίτερου ρόλου των μέσων αυτών στη χρηματοδότηση των δημοσίων δαπανών και στην παροχή ενός στοιχείου ενεργητικού χαμηλού κινδύνου για το χρηματοοικονομικό σύστημα της εκάστοτε χώρας. Συγχρόνως, μια τέτοια μεταχείριση δεν προσφέρει κίνητρα σε μια τράπεζα να διαφοροποιήσει το χαρτοφυλάκιό της μειώνοντας την ποσότητα των εθνικών κρατικών ομολόγων. Αν τροποποιηθεί η μεταχείριση αυτή, οι τράπεζες της ζώνης του ευρώ είναι πολύ πιθανόν να αντιδράσουν με την απότομη μείωση των διαθέσιμων τους σε κρατικά ομόλογα. Με τον τρόπο αυτό θα διατάρασσαν όχι μόνον τη λειτουργία των εθνικών τους χρηματοπιστωτικών συστημάτων, αλλά ενδεχομένως και τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα του συνόλου της ζώνης του ευρώ. Ταυτόχρονα, μια τέτοια μεταρρύθμιση, εάν εφαρμοστεί με σύνεση και σταδιακά, θα μπορούσε να αυξήσει τα κίνητρα για τις κυβερνήσεις να μειώσουν το προφίλ κινδύνου που συνδέεται με τα δικά τους ομόλογα.

Για την προώθηση και των δύο μέτρων, θα απαιτηθεί κοινή πολιτική απόφαση σχετικά με τις δύο αυτές πτυχές. Ωστόσο, σε κάθε περίπτωση, και για την αποφυγή τυχόν δυσμενών επιπτώσεων στη χρηματοπιστωτική σταθερότητα, θα πρέπει κυρίως να ολοκληρωθούν τα ειδικότερα ζητήματα της τραπεζικής ένωσης και της ένωσης κεφαλαιαγορών πριν εφαρμοστεί στην πραγματικότητα οιαδήποτε

μεταβολή στη μεταχείριση των κρατικών ομολόγων. Εάν επιθυμούμε ισότιμους όρους ανταγωνισμού για τον χρηματοπιστωτικό τομέα της Ευρώπης, θα ήταν επίσης αναγκαίο να εξευρεθεί συμφωνία και σε παγκόσμιο επίπεδο.

4.4. ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΕΠΑΝΑΣΥΓΚΛΙΣΗΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΜΙΑΣ ΠΙΟ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Η απουσία ισχυρής οικονομικής και κοινωνικής επανασύγκλισης απαιτεί ταχεία και αποτελεσματική δράση. Η πρόοδος ως προς την οικονομική σύγκλιση είναι ιδιαίτερα σημαντική για τη λειτουργία της ζώνης του ευρώ, αλλά είναι εξίσου σημαντική και για την ΕΕ στο σύνολό της.

Στην έκθεση των πέντε προέδρων αναφέρθηκε ότι η σύγκλιση προς πιο ανθεκτικές οικονομικές και κοινωνικές δομές στα κράτη μέλη αποτελεί ουσιώδες στοιχείο για την επιτυχημένη εφαρμογή της ONE μακροπρόθεσμα. Οι οικονομίες που μοιράζονται ενιαίο νόμισμα, είναι ιδιαίτερα σημαντικό να διαθέτουν οικονομικές δομές που ανταποκρίνονται επαρκώς σε κλυδωνισμούς, χωρίς να προκαλούν οικονομικές ή κοινωνικές εντάσεις. Από διαρθρωτική άποψη, οι πιο ανθεκτικές οικονομίες παρουσιάζουν καλύτερα αποτελέσματα όχι μόνον σε περιόδους οικονομικών κλυδωνισμών αλλά και γενικότερα. Ωστόσο, η επίτευξη μεγαλύτερης σύγκλισης προς πιο ανθεκτικές οικονομικές δομές είναι εξίσου σημαντική και για τα κράτη μέλη που δεν έχουν ακόμη προσχωρήσει στο ευρώ.

Οι διαφορετικές έννοιες της σύγκλισης:

Πραγματική σύγκλιση: Η επιδίωξη υψηλών επιπέδων διαβίωσης και παρόμοιων επιπέδων εισοδήματος είναι βασικής σημασίας για την επίτευξη των στόχων της Ένωσης, οι οποίοι περιλαμβάνουν την οικονομική και κοινωνική συνοχή, παράλληλα με την ισόρροπη ανάπτυξη, τη σταθερότητα των τιμών και την πλήρη απασχόληση.

Ονομαστική σύγκλιση: Μετά τη συνθήκη του Μάαστριχτ, χρησιμοποιούνται ονομαστικοί δείκτες, όπως τα επιτόκια, ο ρυθμός του πληθωρισμού και οι συναλλαγματικές ισοτιμίες, οι δείκτες του δημόσιου ελλείμματος και του χρέους. Η εκπλήρωση βασικών ονομαστικών στόχων αποτελεί προαπαιτούμενο για την προσχώρηση στη ζώνη του ευρώ.

Κυκλική σύγκλιση: Κυκλική σύγκλιση σημαίνει ότι οι χώρες βρίσκονται στο ίδιο στάδιο του οικονομικού κύκλου, για παράδειγμα σε ανοδική ή καθοδική πορεία. Αυτή η πτυχή είναι σημαντική για την ONE, δεδομένου ότι η διεξαγωγή ενιαίας νομισματικής πολιτικής είναι δυσκολότερη και, ενδεχομένως, λιγότερο αποτελεσματική εάν οι χώρες βρίσκονται σε πολύ διαφορετικά στάδια του οικονομικού κύκλου —για ορισμένες θα απαιτείται πιο περιοριστική/επεκτατική πολιτική από ό,τι για άλλες.

Η σύγκλιση προς ανθεκτικές οικονομικές δομές δεν σημαίνει εναρμόνιση πολιτικών ή καταστάσεων σε όλους τους τομείς. Δεν είναι δυνατόν να εφαρμόζεται μία και μόνη μέθοδος σε μια ONE αποτελούμενη από κράτη μέλη που διαθέτουν διαφορετικά οικονομικά χαρακτηριστικά και βρίσκονται σε διαφορετικά στάδια οικονομικής ανάπτυξης —από ώριμες μεγάλες οικονομίες, όπως η Γερμανία, η Γαλλία ή η Ιταλία, έως μικρές οικονομίες που διανύουν πορεία κάλυψης της υστέρησης σε σχέση με τις μεγάλες, όπως συμβαίνει με τα περισσότερα κράτη μέλη που προσχώρησαν στην ΕΕ το 2004 ή αργότερα. Η σύγκλιση αυτή όμως σημαίνει ότι πρέπει να υπάρξει συμφωνία ως προς μια κοινή προσέγγιση. Πρόκειται για ένα βασικό ζήτημα που θα πρέπει να εξεταστεί από τα κράτη μέλη, δεδομένου ότι διαφορετικές έννοιες σύγκλισης συνεπάγονται διαφορετικά μέσα εφαρμογής.

Ποιά εργαλειοθήκη απαιτείται για μια ανανεωμένη διαδικασία σύγκλισης;

Κατά την εξέταση του τρόπου επίτευξης μεγαλύτερης σύγκλισης, τα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ θα μπορούσαν να αποφασίσουν να ενισχύσουν τα διάφορα στοιχεία που είναι ήδη διαθέσιμα: το πλαίσιο που έχει δημιουργηθεί στο επίπεδο της ΕΕ, τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών και τη χρήση χρηματοδότησης. Θα μπορούσαν επίσης να αποφασίσουν να βελτιώσουν την ικανότητα μακροοικονομικής σταθεροποίησης της ζώνης του ευρώ,

γεγονός που θα συνέβαλε στην αποφυγή περαιτέρω αποκλίσεων σε περίπτωση μελλοντικών κλυδωνισμών. Σε όλες τις προαναφερόμενες περιπτώσεις, θα ήταν πολύ επωφελής η μεγαλύτερη ανάπτυξη ικανότητας.

Χρησιμοποίηση του πλαισίου της ΕΕ για την

επίτευξη σύγκλισης

Η Ευρωπαϊκή οικονομική ολοκλήρωση παρέχει το κατάλληλο πλαίσιο για τη σύγκλιση. Η ενιαία αγορά, συμπεριλαμβανομένης της διασφάλισης της ελεύθερης κυκλοφορίας των αγαθών, των υπηρεσιών, των κεφαλαίων και των προσώπων, αποτελεί ισχυρή κινητήρια δύναμη για την ολοκλήρωση και τη δημιουργία κοινής ανάπτυξης και ευημερίας σε όλα τα κράτη μέλη. Συνοδευόμενη από την ψηφιακή ενιαία αγορά και την ενεργειακή ένωση, και σε συνδυασμό με την τραπεζική ένωση και την ένωση κεφαλαιαγορών, παρέχει το θεμελιώδες κοινό πλαίσιο σύγκλισης στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ιδίως μεταξύ των χωρών της ζώνης του ευρώ. Η δέσμευση των κρατών μελών να εμβαθύνουν και να ενισχύσουν την ενιαία αγορά είναι απαραίτητη για να αξιοποιηθούν όλα τα οφέλη.

Ενίσχυση του συντονισμού των οικονομικών

πολιτικών

Οι εθνικές πολιτικές έχουν σημασία για τη σύγκλιση, αλλά ο συντονισμός τους στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου είναι απαραίτητος για να μεγιστοποιηθεί η αποτελεσματικότητά τους. Πολλοί τομείς πολιτικής που είναι αποφασιστικής σημασίας για την οικονομική ανθεκτικότητα, όπως η απασχόληση, η εκπαίδευση, η φορολογία και ο σχεδιασμός των συστημάτων κοινωνικής πρόνοιας, οι αγορές προϊόντων και υπηρεσιών, η δημόσια διοίκηση και το δικαστικό σύστημα, παραμένουν κατά κύριο λόγο στην αρμοδιότητα των κρατών μελών. Το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο μπορεί και θα πρέπει να παραμείνει το βασικό όχημα για περαιτέρω βήματα προς την ενίσχυση της σύγκλισης και προς τον πιο αποτελεσματικό συντονισμό των πολιτικών αυτών, τόσο για τις χώρες της ζώνης του ευρώ όσο και για τα λοιπά κράτη μέλη της ΕΕ. Ο ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων θα παράσχει επίσης μια ανανεωμένη πυξίδα για πολλές από τις πολιτικές αυτές, προς την κατεύθυνση της βελτίωσης των συνθηκών εργασίας και διαβίωσης. Καθορίζει σειρά βασικών αρχών και δικαιωμάτων για τη στήριξη δικαιων και λειτουργικών αγορών εργασίας και συστημάτων κοινωνικής πρόνοιας. Η εναρμόνιση

των πλαισίων φορολογίας των επιχειρήσεων στα κράτη μέλη, όπως προβλέπεται στην προτεινόμενη Κοινή Ενοποιημένη Βάση Φορολογίας Εταιριών, αναμένεται να συμβάλει επίσης στην προώθηση της σύγκλισης, με τη διευκόλυνση του διασυνοριακού εμπορίου και των επενδύσεων.

Πριν από το 2019, το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο θα μπορούσε να ενισχυθεί περαιτέρω. Με βάση τις προσπάθειες που καταβλήθηκαν κατά τα τελευταία δύο έτη, η Επιτροπή θα διερευνήσει τρόπους για:

- ▶ την περαιτέρω ενίσχυση της συνεργασίας και του διαλόγου με τα κράτη μέλη, με τη συμμετοχή και των εθνικών κοινοβουλίων, των κοινωνικών εταίρων, των Εθνικών Συμβουλίων Παραγωγικότητας και άλλων ενδιαφερομένων, για τη διασφάλιση ισχυρότερης ιδιοποίησης σε εθνικό επίπεδο και για την ενθάρρυνση της καλύτερης εφαρμογής της μεταρρύθμισης·
- ▶ την περαιτέρω έμφαση στη συνολική διάσταση της ζώνης του ευρώ, με ενίσχυση του ρόλου των συστάσεων για τη ζώνη του ευρώ. Με τον τρόπο αυτόν θα εξασφαλιστεί καλύτερος συσχετισμός μεταξύ των μεταρρυθμιστικών αναγκών στο επίπεδο της ζώνης του ευρώ και των μεταρρυθμιστικών προτεραιοτήτων των εθνικών κυβερνήσεων·
- ▶ τη στενότερη σύνδεση μεταξύ της ετήσιας διαδικασίας του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου και μιας πιο πολυετούς προσέγγισης όσον αφορά τις μεταρρυθμίσεις των εθνικών κυβερνήσεων.

Οι βελτιώσεις αυτές θα μπορούσαν να προσφέρουν στα κράτη μέλη σαφή εικόνα των συνεχιζόμενων αποκλίσεων καθώς και τρόπους για να εξασφαλιστεί κατάλληλη επανασύγκλιση.

Επιπλέον, η έκθεση των πέντε προέδρων προβλέπει μια τυποποιημένη και πιο δεσμευτική διαδικασία σύγκλισης με βάση συμφωνηθέντα πρότυπα. Μια τέτοια δέσμη προτύπων μπορεί να περιλαμβάνει μέτρα για τη βελτίωση της ποιότητας των δημόσιων δαπανών, επενδύσεις για την εκπαίδευση και την κατάρτιση, την υιοθέτηση πιο ανοικτών και ανταγωνιστικών αγορών προϊόντων και υπηρεσιών, καθώς και τη χάραξη δικαίων και αποδοτικών συστημάτων φορολόγησης και κοινωνικών παροχών. Όλα αυτά θα μπορούσαν να συνδυαστούν με την εισαγωγή ελάχιστων κοινωνικών προτύπων, όπως προβλέπεται στον Ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων. Ο δεσμευτικός χαρακτήρας των εν λόγω προτύπων θα μπορούσε να γίνει δεκτός μόνον εφόσον η τήρησή τους μπορεί να ενισχυθεί με τη δημιουργία ισχυρού δεσμού μεταξύ συναφών

μεταρρυθμίσεων, χρήσης κονδυλίων της ΕΕ και πρόσβασης σε δυναμική λειτουργία μακροοικονομικής σταθεροποίησης. Η παρακολούθηση της προόδου στον τομέα της σύγκλισης θα μπορούσε να ενσωματωθεί στο σύστημα εποπτείας του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, βάσει των υφιστάμενων πινάκων αποτελεσμάτων και δεικτών αναφοράς.

Ενίσχυση των δεσμών μεταξύ εθνικών μεταρρυθμίσεων και υφιστάμενης ενωσιακής χρηματοδότησης

Κατά την τρέχουσα περίοδο προγραμματισμού του δημοσιονομικού πλαισίου της ΕΕ για το 2014-2020, δημιουργήθηκε πιο ισχυρός δεσμός μεταξύ των προτεραιοτήτων του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου και της χρησιμοποίησης των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (ΕΔΕΤ). Κατά τον σχεδιασμό των εθνικών και περιφερειακών προγραμμάτων που συγχρηματοδοτούνται από τα εν λόγω ταμεία, τα κράτη μέλη χρειάστηκε να λάβουν υπόψη όλες τις σχετικές, ειδικές ανά χώρα, συστάσεις. Οι υφιστάμενοι κανόνες επιτρέπουν επίσης στην Επιτροπή να ζητά από τα κράτη μέλη την επανεξέταση των εν λόγω προγραμμάτων και την υποβολή προτάσεων τροποποίησής τους. Αυτό μπορεί να είναι αναγκαίο για τη στήριξη της εφαρμογής νέων, συναφών συστάσεων του Συμβουλίου ή για τη μεγιστοποίηση του αντικτύπου των ταμείων ΕΔΕΤ στην ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα.

Ενώ η χρήση των ταμείων ΕΔΕΤ είναι σημαντική για ορισμένα κράτη μέλη για την προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής σύγκλισης, ο προϋπολογισμός της ΕΕ δεν έχει σχεδιαστεί για να λειτουργεί ως μοχλός μακροοικονομικής σταθεροποίησης. Για ορισμένες οικονομίες, τα ταμεία ΕΔΕΤ διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο για τη σταθεροποίηση σε περιόδους οικονομικής ύφεσης, καθώς παρέχουν σταθερή και προβλέψιμη ροή χρηματοδότησης. Ωστόσο, ο σταθεροποιητικός αντίκτυπος του προϋπολογισμού της ΕΕ στη ζώνη του ευρώ στο σύνολό της περιορίζεται σημαντικά λόγω του μεγέθους της (περίπου 1% μόνο επί του συνολικού ΑΕΠ της ΕΕ). Επιπλέον, ο προϋπολογισμός της ΕΕ στοχεύει περισσότερο στην προώθηση της σύγκλισης με την πάροδο του χρόνου (επί του παρόντος για επταετή περίοδο) και δεν έχει σχεδιαστεί έτσι ώστε να λαμβάνονται υπόψη οι ειδικές ανάγκες της ζώνης του ευρώ.

Μπορούν να εξεταστούν οι παρακάτω επιλογές προκειμένου να ενισχυθούν οι δεσμοί μεταξύ των

στόχων της ΟΝΕ από πλευράς μεταρρυθμίσεων και σύγκλισης, και των δημοσιονομικών μέσων της ΕΕ:

- ▶ **Ως πρώτο βήμα, θα μπορούσαν να εξεταστούν, έως το 2019, τρόποι για την ενίσχυση των χαρακτηριστικών σταθεροποίησης του υφιστάμενου προϋπολογισμού της ΕΕ.** Αυτό θα μπορούσε να επιτευχθεί, για παράδειγμα, μέσω της διαμόρφωσης ποσοστών συγχρηματοδότησης πιο συστηματικά, ανάλογα με τις οικονομικές συνθήκες στα κράτη μέλη. Εντούτοις, πρέπει επίσης να αναγνωριστεί ότι, δεδομένου του περιορισμένου μεγέθους του προϋπολογισμού της ΕΕ σε σύγκριση με τις περισσότερες οικονομίες στα κράτη μέλη, οι συνολικές ιδιότητες μακροοικονομικής σταθεροποίησης που θα προσέφερε μια τέτοια προσέγγιση, είναι εξ ορισμού περιορισμένες (βλ. άλλες επιλογές για τη μακροοικονομική σταθεροποίηση παρακάτω).
- ▶ **Στη συνέχεια, ο δεσμός μεταξύ πολιτικών μεταρρυθμίσεων και προϋπολογισμού της ΕΕ θα μπορούσε να ενισχυθεί με στόχο την προώθηση της σύγκλισης.** Αυτό θα μπορούσε να επιτευχθεί είτε μέσω ενός ειδικού ταμείου το οποίο θα προσφέρει κίνητρα στα κράτη μέλη για τη διεξαγωγή μεταρρυθμίσεων, είτε με την εκταμίευση κονδυλίων από τα ταμεία ΕΔΕΤ, ή μέρους αυτών, σε συνάρτηση με την πρόοδο που θα σημειώνεται ως προς την εφαρμογή συγκεκριμένων μεταρρυθμίσεων για την προώθηση της σύγκλισης. Η εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων θα παρακολουθείται στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Στο πλαίσιο της συνέχειας που θα δοθεί στη λευκή βίβλο για το μέλλον της Ευρώπης, η Επιτροπή θα υποβάλει επίσης έγγραφο προβληματισμού σχετικά με το μέλλον των οικονομικών της ΕΕ εντός των προσεχών εβδομάδων.

Μια λειτουργία μακροοικονομικής σταθεροποίησης

Η έκθεση των πέντε προέδρων προβλέπει επίσης τη δημιουργία μιας λειτουργίας μακροοικονομικής σταθεροποίησης για τη ζώνη του ευρώ.

- ▶ **Βασικές αρχές.** Μια κοινή λειτουργία σταθεροποίησης θα επιφέρει πολλαπλά οφέλη στη ζώνη του ευρώ. Θα συμπλήρωνε τους σταθεροποιητές των εθνικών προϋπολογισμών σε περίπτωση σοβαρών ασύμμετρων κλυδωνισμών. Θα επέτρεπε επίσης την ομαλότερη εφαρμογή συνολικών δημοσιονομικών πολιτικών για τη ζώνη του ευρώ σε εξαιρετικές περιστάσεις, όταν η νομισματική πολιτική αγγίζει τα όριά της. Οι κατευθυντήριες αρχές για τη λειτουργία αυτή,

όπως ορίζονται στην έκθεση των πέντε προέδρων, εξακολουθούν να ισχύουν. Η λειτουργία αυτή δεν θα πρέπει να οδηγήσει σε μόνιμες μεταφορές, στην ελαχιστοποίηση των κινδύνων ηθικής φύσεως ούτε να επικαλύπτει τον ρόλο του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ΕΜΣ) ως εργαλείου για τη διαχείριση της κρίσης. Θα πρέπει να αναπτυχθεί εντός του πλαισίου της ΕΕ, και θα μπορούσε να είναι ανοικτή σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ. Πρόσβαση στη λειτουργία σταθεροποίησης θα πρέπει να παρέχεται υπό αυστηρούς όρους βάσει σαφών κριτηρίων και υπό την προϋπόθεση της συνεχούς εφαρμογής υγιών πολιτικών, και δη πολιτικών που οδηγούν σε μεγαλύτερη σύγκλιση εντός της ζώνης του ευρώ. Η συμμόρφωση με τους δημοσιονομικούς κανόνες της ΕΕ και με το ευρύτερο πλαίσιο οικονομικής εποπτείας θα πρέπει να αποτελεί μέρος της λειτουργίας αυτής. Κάθε απόφαση σύστασης ενός τέτοιου μέσου θα πρέπει να λαμβάνει δεόντως υπόψη τους πιθανούς νομικούς περιορισμούς.

- ▶ **Πιθανοί στόχοι.** Η λειτουργία μακροοικονομικής σταθεροποίησης για τη ζώνη του ευρώ μπορεί να λάβει διάφορες μορφές. Στη δημόσια συζήτηση, συζητούνται διάφορες άγουσες προς μια λειτουργία σταθεροποίησης, συμπεριλαμβανομένης της δημιουργίας δημοσιονομικής ικανότητας της ζώνης του ευρώ. Οι δύο βασικοί τομείς όπου μια τέτοια λειτουργία θα μπορούσε να διερευνηθεί θα ήταν η προστασία των δημόσιων επενδύσεων από την οικονομική ύφεση και ένα σύστημα ασφάλισης κατά της ανεργίας σε περιπτώσεις αιφνίδιας αύξησης των ποσοστών ανεργίας. Θα πρέπει να διερευνηθεί κατά πόσον ορισμένα σχέδια θα πρέπει, ενδεχομένως, να αποτυπωθούν στο προσεχές πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο της ΕΕ (ΠΔΠ).
- ▶ **Χρηματοδότηση.** Κατά τον σχεδιασμό της μελλοντικής λειτουργίας, τα κράτη μέλη θα πρέπει επίσης να αποφασίσουν σχετικά με τον μηχανισμό χρηματοδότησής της. Με τον τρόπο αυτό, θα μπορούσαν να αποφασίσουν να κάνουν χρήση υφιστάμενων μέσων, όπως ο ΕΜΣ μετά τις αναγκαίες νομικές αλλαγές ή ο προϋπολογισμός της ΕΕ, προκειμένου να ενσωματωθούν τα στοιχεία αυτά στο επόμενο ΠΔΠ. Τα κράτη μέλη θα μπορούσαν επίσης να αποφασίσουν να δημιουργήσουν ένα νέο μέσο για αυτούς τους συγκεκριμένους στόχους, χρησιμοποιώντας μια ειδική πηγή χρηματοδότησης, όπως οι εθνικές συνεισφορές με βάση είτε το ΑΕΠ είτε μερίδιο του ΦΠΑ ή τα έσοδα από ειδικούς φόρους κατανάλωσης, από εισφορές ή από τη φορολογία των επιχειρήσεων. Οι μακροοικονομικές σταθεροποιητικές ιδιότητες θα εξαρτώνται επίσης από τη δανειοληπτική ικανότητα.

Η Επιτροπή θα εξετάσει συγκεκριμένες επιλογές για έναν μηχανισμό μακροοικονομικής σταθεροποίησης για τη ζώνη του ευρώ. Με τον τρόπο αυτό, θα δοθεί ώθηση στη συζήτηση για τον συγκεκριμένο σχεδιασμό μιας τέτοιας λειτουργίας, και η Επιτροπή και τα κράτη μέλη θα προετοιμαστούν για να θέσουν σε εφαρμογή μια τέτοια ικανότητα έως το 2025 το αργότερο.

Διαφορετικές επιλογές για μια λειτουργία σταθεροποίησης

Ένα Ευρωπαϊκό Σύστημα Προστασίας των Επενδύσεων θα προστατεύει τις επενδύσεις, σε περίπτωση ύφεσης, προσφέροντας στήριξη σε σαφώς προσδιορισμένες προτεραιότητες και ήδη προγραμματισμένα έργα ή δραστηριότητες σε εθνικό επίπεδο, όπως οι υποδομές ή η ανάπτυξη δεξιοτήτων. Σε περιόδους οικονομικής ύφεσης, οι δημόσιες επενδύσεις είναι συνήθως η πρώτη θέση του εθνικού προϋπολογισμού στην οποία πραγματοποιούνται περικοπές. Με αυτόν τον τρόπο εντείνεται η οικονομική κρίση και δημιουργείται ο κίνδυνος μόνιμων αρνητικών επιπτώσεων στην ανάπτυξη, την απασχόληση και την παραγωγικότητα. Με το σύστημα προστασίας, το οποίο θα μπορούσε να έχει τη μορφή χρηματοοικονομικού μέσου, τα επενδυτικά σχέδια θα μπορούσαν παρόλα αυτά να συνεχιστούν. Κατά συνέπεια, οι επιχειρήσεις και οι πολίτες θα μπορούσαν να ξεπεράσουν την κρίση ταχύτερα και με μεγαλύτερο δυναμισμό.

Ένα Ευρωπαϊκό Σύστημα Αντασφάλισης Ανεργίας θα μπορούσε να λειτουργήσει ως «Ταμείο Αντασφάλισης» για τα εθνικά καθεστώτα παροχής επιδομάτων ανεργίας. Οι παροχές ανεργίας αποτελούν σημαντικό μέρος του δικτύου κοινωνικής προστασίας και τείνει να αυξάνεται η υιοθέτησή τους σε περιόδους οικονομικής ύφεσης, όταν οι πόροι περιορίζονται από την ανάγκη ελέγχου των δημοσιονομικών ελλειμμάτων. Το σύστημα αυτό θα παρείχε μεγαλύτερα περιθώρια στα εθνικά δημόσια οικονομικά και θα συνέβαλλε στην ταχύτερη και αποτελεσματικότερη διέξοδο από την κρίση. Ωστόσο, το σύστημα αντασφάλισης ανεργίας θα απαιτούσε πιθανώς κάποιον βαθμό εκ των προτέρων σύγκλισης των πολιτικών και των χαρακτηριστικών των αγορών εργασίας.

Ένα «ταμείο για τις δύσκολες ημέρες» θα μπορούσε να συγκεντρώνει κεφάλαια σε τακτική βάση. Οι εκταμιεύσεις από το ταμείο θα μπορούσαν να ενεργοποιηθούν βάσει διακριτικής ευχέρειας προκειμένου να απορροφηθεί ένας μεγάλος κλυδωνισμός. Τα αποτελέσματά του θα ήταν παρόμοια με τις δύο επιλογές που αναφέρονται παραπάνω. Ωστόσο, ένα «ταμείο για τις δύσκολες ημέρες» θα περιόριζε κανονικά τις πληρωμές του στις συσσωρευμένες εισφορές του και μόνο. Η ικανότητά του ενδέχεται επομένως να είναι πολύ περιορισμένη σε περίπτωση μεγάλου κλυδωνισμού. Εναλλακτικά, θα μπορούσε να δοθεί στο ταμείο δανειοληπτική ικανότητα η οποία θα πρέπει να συνοδεύεται με σχεδιασμό που προβλέπει σαφώς αποταμιεύσεις σε άλλες χρονικές περιόδους και περιορίζει τα όρια του χρέους.

Βρίσκεται επίσης σε εξέλιξη μια συζήτηση σχετικά με έναν ειδικό προϋπολογισμό της ζώνης του ευρώ. Ορισμένες ιδέες υπερβαίνουν κατά πολύ έναν μηχανισμό χρηματοδότησης και δεν αποσκοπούν απλώς στον μετριασμό των οικονομικών κλυδωνισμών. Ένας προϋπολογισμός της ζώνης του ευρώ θα μπορούσε να έχει ευρύτερους στόχους, καλύπτοντας τόσο τη σύγκλιση όσο και τη σταθεροποίηση, θα χρειαζόταν δε μια σταθερή ροή εσόδων. Αυτό μπορεί μάλλον να αποτελέσει έναν πιο μακροπρόθεσμο στόχο, λαμβανομένης επίσης υπόψη της σχέσης με τον γενικό προϋπολογισμό της ΕΕ, με τη συμμετοχή όλο και περισσότερων χωρών της ζώνης του ευρώ με την πάροδο του χρόνου.

Δημιουργία ικανοτήτων

Η τεχνική βοήθεια μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο για τη στήριξη της ανάπτυξης ικανοτήτων και την ενθάρρυνση της σύγκλισης μεταξύ των κρατών μελών. Η νεοσυσταθείσα Υπηρεσία Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων εντός της Επιτροπής συμπληρώνει τα υφιστάμενα μέσα στήριξης, για παράδειγμα την τεχνική βοήθεια από τα ΕΔΕΤ, τα οποία διατίθενται μέσω του προϋπολογισμού της ΕΕ. Η Επιτροπή παρέχει περαιτέρω πρακτική βοήθεια μέσω, αφενός, της οργανωμένης ανταλλαγής παραδειγμάτων ορθών πρακτικών, της συγκριτικής αξιολόγησης και της διασταυρωμένης εξέτασης των επιδόσεων πολιτικής στα κράτη μέλη και, αφετέρου, μέσω της στήριξης της ανάπτυξης κοινών αρχών για τις προσεγγίσεις πολιτικής σε τομείς όπως οι επενδυτικές συνθήκες, η διοικητική ικανότητα και οι μεταρρυθμίσεις των συνταξιοδοτικών

συστημάτων. Όλες αυτές οι προσπάθειες στηρίζουν τη σύγκλιση και την πρόοδο προς πιο ανθεκτικές οικονομικές δομές σε ολόκληρη την ΕΕ.

Στο μέλλον, η ικανότητα της ΕΕ να παρέχει τεχνική βοήθεια θα μπορούσε να επεκταθεί ώστε να συνδράμει τα κράτη μέλη στην εφαρμογή στοχευμένων μεταρρυθμίσεων καίριας σημασίας για τη σύγκλιση και την επίτευξη πιο ανθεκτικών οικονομικών δομών. Αυτή η τεχνική βοήθεια θα μπορούσε να βελτιώσει περαιτέρω την αποτελεσματική χρήση του προϋπολογισμού της ΕΕ υπέρ των μεταρρυθμίσεων.

4.5. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΔΟΜΗΣ ΤΗΣ ΟΝΕ ΚΑΙ ΚΑΘΙΕΡΩΣΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗΣ ΛΟΓΟΔΟΣΙΑΣ

Ποιο πολιτικό και νομικό πλαίσιο για την ΟΝΕ;

Μια ισχυρότερη ΟΝΕ μπορεί να επιτευχθεί μόνον εάν τα κράτη μέλη δεχθούν να μοιραστούν περισσότερες αρμοδιότητες και να λαμβάνουν από κοινού αποφάσεις για θέματα της ζώνης του ευρώ, εντός ενός κοινού νομικού πλαισίου.

Διάφορα μοντέλα είναι δυνατά: οι Συνθήκες της ΕΕ και τα θεσμικά όργανα της ΕΕ, διακυβερνητική προσέγγιση ή συνδυασμός τους, όπως ήδη συμβαίνει σήμερα. Θα πρέπει να καταστεί σαφές ότι η περαιτέρω πολιτική ολοκλήρωση θα πρέπει να προχωρεί σταδιακά σημειώνοντας διαρκή πρόοδο. Αυτό θα πρέπει να συμβαίνει παράλληλα και υποστηρικτικά προς άλλα συγκεκριμένα μέτρα για την ολοκλήρωση της ΟΝΕ, προς την κατεύθυνση των αναγκαίων αλλαγών της νομοθεσίας, είτε στις Συνθήκες της ΕΕ είτε σε διεθνείς συνθήκες, όπως το Δημοσιονομικό Σύμφωνο και η Συνθήκη ΕΜΣ, λαμβανομένων υπόψη των πολιτικών περιορισμών που ενέχει η διαδικασία αυτή.

Προβλέπεται ότι οι συναφείς διατάξεις του Δημοσιονομικού Συμφώνου θα ενσωματωθούν στο δίκαιο της ΕΕ. Επ' αυτού συμφώνησαν 25 κράτη μέλη της ΕΕ όταν συνήψαν τη Συνθήκη για τη σταθερότητα, τον συντονισμό και τη διακυβέρνηση στην οικονομική και νομισματική ένωση (ΣΣΣΔ). Η ενσωμάτωση της Συνθήκης ΕΜΣ στο νομικό πλαίσιο της ΕΕ δεν προβλέπεται σε καμία νομική διάταξη της ΕΕ, αλλά θα μπορούσε να αποτελέσει ένα αναγκαίο βήμα αναλόγως του μοντέλου που θα επιλεγεί από τα κράτη μέλη για μελλοντικά εργαλεία και μηχανισμούς χρηματοδότησης.

Τέλος, η σχέση μεταξύ των χωρών της ζώνης του ευρώ και των λοιπών κρατών μελών της ΕΕ

είναι θεμελιώδους σημασίας για το μέλλον της ONE. Η Επιτροπή θεωρεί ότι όλα τα κράτη μέλη ενδιαφέρονται για τον σχεδιασμό του μέλλοντος της ONE. Ο σχεδιασμός αυτός δίνει το έναυσμα για μια συζήτηση σχετικά με τη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Ορισμένες πλευρές υποστηρίζουν ότι θα πρέπει να συσταθούν μηχανισμοί που θα επιτρέπουν στις χώρες της ζώνης του ευρώ να λαμβάνουν αποφάσεις μεταξύ τους —με ενίσχυση της Ευρωομάδας— καθώς και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Το συγκεκριμένο πολιτικό ερώτημα θα αποτελεί ενδεχομένως μικρότερο πρόβλημα, καθώς με την πάροδο του χρόνου όλο και περισσότερα κράτη μέλη θα εντάσσονται στη ζώνη του ευρώ. Στο μεταξύ, είναι καθοριστικής σημασίας να υπάρχει διαφάνεια έναντι των κρατών μελών που δεν ανήκουν επί του παρόντος στη ζώνη του ευρώ όσον αφορά τα περαιτέρω βήματα για την εμβάθυνση της ONE.

Πώς μπορεί να προωθηθεί το γενικό συμφέρον της ζώνης του ευρώ;

Μια ενισχυμένη ONE απαιτεί επίσης από τα θεσμικά όργανα να λαμβάνουν υπόψη το γενικό συμφέρον της ζώνης του ευρώ, να καταρτίζουν τις αναγκαίες προτάσεις και να ενεργούν εξ ονόματός της.

Θα μπορούσε να δημιουργηθεί μια νέα ισορροπία μεταξύ της Επιτροπής και της Ευρωομάδας.

Η Επιτροπή είναι —και πρέπει να παραμείνει— αρμόδια για την προαγωγή του γενικού συμφέροντος της Ένωσης στο σύνολό της. Αντιθέτως, για την πραγματοποίηση περαιτέρω βημάτων προς την κατεύθυνση της ολοκλήρωσης της ζώνης του ευρώ μπορεί να απαιτηθεί η επανεξέταση της ισορροπίας μεταξύ των βασικών της συντελεστών, δηλαδή αφενός της Επιτροπής και αφετέρου της Ευρωομάδας και του προέδρου της. Η ανάθεση αρμοδιοτήτων λήψης αποφάσεων στην Ευρωομάδα θα μπορούσε να αποτελέσει ένα πρόσφορο μέσο, το οποίο με τη σειρά του θα μπορούσε να δικαιολογήσει τον διορισμό μόνιμου προέδρου πλήρους απασχόλησης. Μακροπρόθεσμα, λόγω του αυξανόμενου ειδικού βάρους της ζώνης του ευρώ εντός της Ένωσης, η Ευρωομάδα θα μπορούσε, σε τελική ανάλυση, να μετατραπεί σε σύνθεση του Συμβουλίου. Επιπλέον, θα μπορούσαν να συγχωνευθούν οι λειτουργίες του μόνιμου προέδρου της Ευρωομάδας και του μέλους της Επιτροπής που είναι αρμόδιο για την ONE.

Η ενίσχυση της εσωτερικής διακυβέρνησης της ζώνης του ευρώ θα πρέπει να εκφράζεται με μια όλο και πιο ενιαία εξωτερική εκπροσώπηση. Ο πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας διαδραματίζει κεντρικό ρόλο σε παγκόσμιο επίπεδο και έχει ήδη λάβει θέση υπέρ της νομισματικής πολιτικής και του ευρώ. Ωστόσο, στα διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, όπως το ΔΝΤ, η ζώνη του ευρώ εξακολουθεί να μη διαθέτει ενιαία εκπροσώπηση. Λόγω της κατακερματισμένης αυτής εκπροσώπησης, η ζώνη του ευρώ ασκεί σημαντικά μικρότερη επιρροή από ό,τι θα μπορούσε δεδομένης της πολιτικής και οικονομικής της βαρύτητας, καθώς κάθε κράτος μέλος εκφράζεται ατομικά χωρίς την προοπτική του γενικού συμφέροντος. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να εγκρίνουν την πρόταση της Επιτροπής για ενοποίηση της εκπροσώπησης τους έως το 2019 προκειμένου να επιτευχθεί μια πλήρως ενοποιημένη εξωτερική εκπροσώπηση στο ΔΝΤ από το 2025 και μετά.

Πώς μπορεί να ενισχυθεί η δημοκρατική λογοδοσία;

Η ολοκλήρωση της ONE σημαίνει επίσης αυξημένη δημοκρατική λογοδοσία και μεγαλύτερη διαφάνεια όσον αφορά το ποιος αποφασίζει τι και πότε σε κάθε επίπεδο διακυβέρνησης. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τα εθνικά κοινοβούλια πρέπει να διαθέτουν επαρκείς εξουσίες εποπτείας, ακολουθώντας την αρχή της λογοδοσίας στο ελάχιστο επίπεδο στο οποίο λαμβάνονται οι αποφάσεις.

Επί του παρόντος, οι Συνθήκες της ΕΕ δεν είναι πολύ λεπτομερείς όσον αφορά τη δημοκρατική λογοδοσία σε θέματα της ζώνης του ευρώ.

Η Επιτροπή έχει αναπτύξει πολύ αποτελεσματικό τακτικό διάλογο με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για τα θέματα αυτά, καθώς και για θέματα που άπτονται του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου και του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης. Για να υπάρξει άμεσα βελτίωση, οι πρακτικές αυτές θα μπορούσαν να επισημοποιηθούν από τα δύο θεσμικά όργανα πριν από το τέλος του 2018. Οι ρυθμίσεις αυτές θα μπορούσαν να επεκταθούν περαιτέρω στα άλλα όργανα και οργανισμούς που λαμβάνουν τις αποφάσεις για τη ζώνη του ευρώ ή εξ ονόματος αυτής, αρχής γενομένης από την Ευρωομάδα, της οποίας τα μέλη θα παρέμεναν επίσης υπόλογα στα εθνικά τους κοινοβούλια.

Οι ρυθμίσεις αυτές θα μπορούσαν να λάβουν συγκεκριμένη μορφή σε μια συμφωνία σχετικά με τη δημοκρατική λογοδοσία στην ζώνη του ευρώ, την οποία όλοι οι προαναφερόμενοι φορείς θα υπογράψουν εγναίρως πριν από τις προσεχείς εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, τον Ιούνιο του 2019. Σε ύστερο στάδιο, η εν λόγω συμφωνία θα μπορούσε να ενσωματωθεί στις Συνθήκες της ΕΕ.

Ποια θεσμικά όργανα και κανόνες χρειάζονται για μια ολοκληρωμένη ONE;

Η ONE αποτελεί ένα πρωτότυπο οικοδόμημα και δεν χρειάζεται κατ' ανάγκη να αντιγράψει άλλα διεθνή ή εθνικά πρότυπα. Τούτου λεχθέντος, για τη βέλτιστη λειτουργία της ONE θα απαιτηθούν περαιτέρω θεσμικές εξελίξεις με σκοπό την ολοκλήρωση της αρχιτεκτονικής της.

Η ιδέα ενός δημόσιου ταμείου της ζώνης του ευρώ εξετάζεται στο πλαίσιο του δημόσιου διαλόγου.

Η Επιτροπή ασκεί ήδη σήμερα καθήκοντα κεντρικής οικονομικής και δημοσιονομικής εποπτείας. Ενδεχομένως, σε μεταγενέστερο στάδιο της εμβάθυνσης της ONE, εντός του πλαισίου της ΕΕ, πολλές αρμοδιότητες και καθήκοντα θα μπορούσαν να συγκεντρωθούν σε ένα ενιαίο πλαίσιο. Η οικονομική και δημοσιονομική εποπτεία της ζώνης του ευρώ και των κρατών μελών της μπορεί να ανατεθεί σε δημόσιο ταμείο της ζώνης του ευρώ που θα αναλάβει, με τη στήριξη του Ευρωπαϊκού Δημοσιονομικού Συμβουλίου, τον συντονισμό της έκδοσης ενός πιθανού ευρωπαϊκού ασφαλούς περιουσιακού στοιχείου και τη διαχείριση του μηχανισμού μακροοικονομικής σταθεροποίησης.

Το δημόσιο ταμείο θα επιφορτιστεί με την κατάρτιση και την εκτέλεση αποφάσεων στο επίπεδο της ζώνης του ευρώ. Για να διασφαλιστεί η κατάλληλη ισορροπία των εξουσιών, η λήψη των αποφάσεων θα πρέπει να ανατεθεί στην Ευρωμάδα. Καθώς περισσότερες αποφάσεις θα λαμβάνονται στο επίπεδο της ζώνης του ευρώ, θα ήταν επίσης αναγκαίο να διασφαλιστεί μεγαλύτερος κοινοβουλευτικός έλεγχος των κοινών οικονομικών, δημοσιονομικών και χρηματοοικονομικών τους μέσων και πολιτικών. Τα μέλη της Ευρωμάδας, ως υπουργοί Οικονομικών των κρατών μελών τους, παραμένουν υπόλογα στα εθνικά κοινοβούλια.

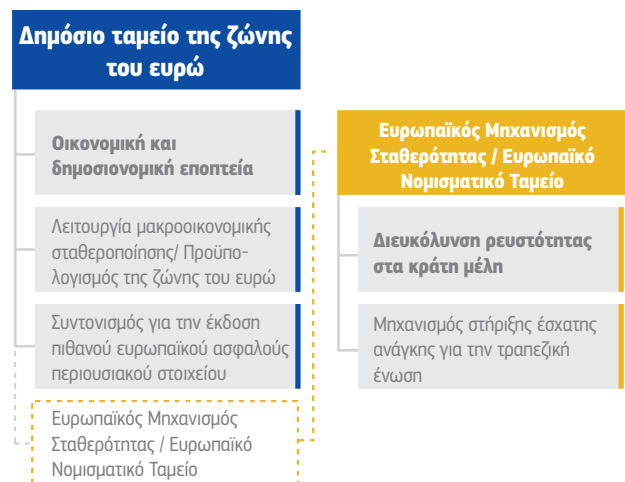
Το δημόσιο ταμείο θα μπορούσε να συγκεντρώσει τις υφιστάμενες αρμοδιότητες και υπηρεσίες που βρίσκονται σήμερα διάσπαρτες σε διάφορα όργανα και οργανισμούς, συμπεριλαμβανομένου του ΕΜΣ μετά την ενσωμάτωσή του στο νομικό πλαίσιο της ΕΕ. Θα μπορούσε να τεθεί υπό την ευθύνη ενός Υπουργού Οικονομικών της ΕΕ, ο οποίος θα ήταν επίσης πρόεδρος της Ευρωμάδας / του ECOFIN.

Η ιδέα ενός Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ταμείου συζητείται επίσης προκειμένου η ζώνη του ευρώ να ανεξαρτητοποιηθεί περισσότερο από άλλα διεθνή

θεσμικά όργανα όσον αφορά τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξετάσουν περαιτέρω το θέμα αυτό και να αποφασίσουν για τους πιθανούς στόχους, τον σχεδιασμό και τη χρηματοδότησή του. Το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ταμείο θα βασιζόταν φυσικά στον ΕΜΣ, ο οποίος έχει αναδειχθεί σε βασικό μέσο διαχείρισης πιθανών κρίσεων στη ζώνη του ευρώ και θα πρέπει να ενσωματωθεί στο νομικό πλαίσιο της ΕΕ. Με τον τρόπο αυτό, οι λειτουργίες του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ταμείου θα περιλαμβάνουν τουλάχιστον τους τρέχοντες μηχανισμούς παροχής ρευστότητας στα κράτη μέλη και ενδεχομένως τον μελλοντικό κοινό μηχανισμό στήριξης έσχατης ανάγκης της τραπεζικής ένωσης.

Βασικές λειτουργίες ενός πιθανού δημόσιου ταμείου της ζώνης του ευρώ και ενός Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ταμείου

Με έντονους χαρακτήρες: δραστηριότητες που υφίστανται στο τρέχον πλαίσιο

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Η ενίσχυση της οικονομικής, δημοσιονομικής και χρηματοοικονομικής ενοποίησης με την πάροδο του χρόνου θα διάνοιγε επίσης την προοπτική επανεξέτασης του συνόλου των δημοσιονομικών κανόνων της ΕΕ. Ορισμένοι θεωρούν σήμερα τους κανόνες υπερβολικά χαλαρούς, ενώ άλλοι τους θεωρούν αδικαιολόγητα περιοριστικούς. Όλοι συμφωνούν, ωστόσο, ότι οι κανόνες αυτοί έχουν καταστεί υπερβολικά περίπλοκοι, γεγονός το οποίο εμποδίζει την ιδιοποίηση και την αποτελεσματική τους εφαρμογή. Με την πάροδο του χρόνου, καθώς θα επιτυγχάνεται μεγαλύτερη ολοκλήρωση που θα εξασφαλίζει επαρκείς εγγυήσεις και καλύτερους διαύλους για τη διαχείριση της οικονομικής αλληλεξάρτησης σε συνδυασμό με την αυστηρότερη πειθαρχία της αγοράς, οι δημοσιονομικοί κανόνες θα μπορούσαν να απλουστευθούν.

5. Συμπέρασμα

Το ευρώ αποτελεί σημαντικό επίτευγμα, το οποίο υποστηρίζεται ένθερμα από τους Ευρωπαίους. Πρέπει να το εκτιμήσουμε και να το διαφυλάξουμε. Ωστόσο, εξακολουθεί να απέχει πολύ από το να είναι τέλειο και απαιτούνται μεταρρυθμίσεις προκειμένου να αποφέρει ακόμη περισσότερα οφέλη σε όλους μας. Προς τον σκοπό αυτό απαιτούνται πολιτική βούληση, ηγετική στάση και θάρρος.

Έχουν συναχθεί σημαντικά διδάγματα κατά τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια, και η οικονομική κατάσταση βελτιώνεται. Ωστόσο, θα ήταν σφάλμα να θεωρήσουμε ικανοποιητική την παρούσα κατάσταση. Το ευρώ δεν είναι ούτε η γενεσιουργός αιτία ούτε η μόνη λύση για τις προκλήσεις ενώπιον των οποίων βρίσκονται σήμερα οι Ευρωπαίοι. Παρόλα αυτά, το ευρώ δημιουργεί συγκεκριμένες ευκαιρίες και ευθύνες τις οποίες οφείλουμε να συνειδητοποιήσουμε πλήρως. Την εποχή της παγκοσμιοποίησης, το ευρώ μάς παρέχει οφέλη που δεν θα μπορούσαμε να αποκομίσουμε σε καμία περίπτωση από τα εθνικά νομίσματα και οικονομίες και μόνο. Μας προστατεύει από τις παγκόσμιες διακυμάνσεις των συναλλαγματικών ισοτιμιών και αποτελεί ισχυρό παράγοντα διαμόρφωσης των παγκόσμιων αγορών συναλλάγματος. Αποτελεί την κινητήρια δύναμη της εσωτερικής αγοράς της ΕΕ. Είναι η καλύτερη εξασφάλιση των αποταμιεύσεων και των συντάξεών μας κατά του πληθωρισμού.

Γίνεται πλέον όλο και περισσότερο κατανοητό ότι απαιτούνται περαιτέρω βήματα προς την ολοκλήρωση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης. Για την καθοδήγηση των μελλοντικών εργασιών, είναι σημαντικό να αποφασίσουμε πρώτα επί των στόχων και των κατευθυντήριων αρχών βάσει των οποίων θα πρέπει να βαδίζουμε στο εξής. Ο στόχος θα πρέπει να είναι προφανής: το ευρώ πρέπει να ενισχύσει τον ρόλο του ως πηγής κοινής ευμάρειας, οικονομικής και κοινωνικής ευημερίας, με βάση την ισόρροπη και χωρίς αποκλεισμούς οικονομική ανάπτυξη και τη σταθερότητα των τιμών.

Η σημασία του έργου που πρέπει να πραγματοποιήσουμε καθιστά αναγκαία την κατάλληλη αλληλουχία μέτρων. Το 2025 δεν βρίσκεται στο πολύ απώτερο μέλλον. Η Επιτροπή προτείνει να προχωρήσουμε σε δύο στάδια. Το παράρτημα 1 παρουσιάζει μια σύνοψη.

Η πρώτη φάση διαρκεί έως το τέλος του 2019. Αυτό το χρονικό διάστημα θα πρέπει να αξιοποιηθεί για την ολοκλήρωση της τραπεζικής ένωσης και της ένωσης κεφαλαιαγορών με τα στοιχεία εκείνα που βρίσκονται ήδη υπό συζήτηση σήμερα. Αυτό περιλαμβάνει τον χρηματοοικονομικό μηχανισμό στήριξης του Ενιαίου Ταμείου Εξυγίανσης, μέτρα για τη μείωση των κινδύνων στον χρηματοπιστωτικό τομέα, καθώς και το Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασφάλισης Καταθέσεων. Θα μπορούσε επίσης να δοκιμαστεί σειρά νέων μέσων, όπως η καλύτερη οικονομική και κοινωνική σύγκλιση προτύπων. Η δημοκρατική λογοδοσία και η αποτελεσματικότητα της αρχιτεκτονικής της ONE θα βελτιωθούν σταδιακά.

Η δεύτερη φάση, την περίοδο 2020-25, θα αφορούσε την ολοκλήρωση της αρχιτεκτονικής της ONE.

Το πλαίσιο αυτό θα περιλαμβάνει περισσότερα μέτρα μεγάλης εμβέλειας για τη συμπλήρωση της χρηματοοικονομικής ένωσης, ενδεχομένως με ένα ευρωπαϊκό ασφαλές περιουσιακό στοιχείο και μια αλλαγή στη ρυθμιστική μεταχείριση των κρατικών ομολόγων. Επιπλέον, θα μπορούσε να προβλεφθεί μια λειτουργία δημοσιονομικής σταθεροποίησης. Ως εκ τούτου, η θεσμική αρχιτεκτονική θα μπορούσε να αλλάξει σε πιο ουσιαστικό βαθμό.

Το παρόν έγγραφο προβληματισμού αποτελεί πρόσκληση προς όλους να εκφράσουν τις απόψεις τους για το μέλλον της οικονομικής και νομισματικής μας ένωσης στο πλαίσιο της ευρύτερης συζήτησης για το μέλλον της Ευρώπης. Η ακολουθητέα πορεία πρέπει να βασίζεται σε ευρεία συναίνεση και να λαμβάνει υπόψη τις παγκόσμιες προκλήσεις που θα αντιμετωπίσουμε στο μέλλον. Από την άποψη αυτή, τα έγγραφα προβληματισμού σχετικά με την κοινωνική διάσταση της Ευρώπης και την τιθάσευση της παγκοσμιοποίησης, καθώς και το επικείμενο έγγραφο προβληματισμού σχετικά με το μέλλον των οικονομικών της ΕΕ, τροφοδοτούν επίσης τη συζήτηση για το μέλλον της ONE μας.

Ήρθε η ώρα να θέσουμε τον πραγματισμό πάνω από τα δόγματα, να θέσουμε την οικοδόμηση γεφυρών πάνω από την ατομική δυσπιστία. Δεκαπέντε χρόνια από την καθιέρωση του ευρώ, δέκα χρόνια αφότου μας έπληξε η κρίση, είναι πλέον καιρός να επανεξετάσουμε πού θα πρέπει να βρίσκεται η Ένωσή μας την επόμενη δεκαετία, και να θέσουμε από κοινού τα θεμέλια για ένα τέτοιο μέλλον.

6. Παραρτήματα

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1 — ΠΙΘΑΝΟΣ ΧΑΡΤΗΣ ΠΟΡΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΕΩΣ ΤΟ 2025

ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2017-2019	
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΝΩΣΗ	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΚΑΙ ΕΝΩΣΗ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΩΝ ✓ Εφαρμογή επιπλέον μέτρων για τη μείωση των κινδύνων στον χρηματοοικονομικό τομέα ✓ Στρατηγική για τη μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων ✓ Δημιουργία κοινού μηχανισμού στήριξης για το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης ✓ Συμφωνία για ευρωπαϊκό σύστημα ασφάλισης των καταθέσεων ✓ Οριστικοποίηση των πρωτοβουλιών για την ένωση κεφαλαιαγορών ✓ Αξιολόγηση των ευρωπαϊκών εποπτικών αρχών — τα πρώτα βήματα προς μια ενιαία ευρωπαϊκή αρχή εποπτείας των κεφαλαιαγορών ✓ Εργασίες προς την κατεύθυνση της έκδοσης χρεωγράφων εξασφαλισμένων με κρατικά ομόλογα για τη ζώνη του ευρώ	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ ✓ Περαιτέρω ενίσχυση του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου για τον συντονισμό της οικονομικής πολιτικής ✓ Μεγαλύτερη τεχνική βοήθεια ✓ Επεξεργασία των προτύπων σύγκλισης ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΠΟΛΥΕΤΟΥΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΤΗΣ ΕΕ ✓ Μεγαλύτερη έμφαση για τη στήριξη των μεταρρυθμίσεων και ισχυρότεροι δεσμοί με τις προτεραιότητες της ζώνης του ευρώ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΤΑΘΕΡΟΠΟΙΗΣΗΣ ✓ Προβληματισμός σχετικά με τη δημιουργία μηχανισμού δημοσιονομικής σταθεροποίησης
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΛΟΓΟΔΟΣΙΑ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ✓ Ενίσχυση και τυποποίηση του διαλόγου με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ✓ Πρόσδος προς την ισχυρότερη εξωτερική εκπροσώπηση της ζώνης του ευρώ ✓ Πρόταση για την ενσωμάτωση του Δημοσιονομικού Συμφώνου στο νομικό πλαίσιο της ΕΕ	
ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2020-2025	
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΝΩΣΗ	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΣΥΝΕΧΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΩΣΗ ΤΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΩΝ ΕΞΑΠΛΩΣΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΑΣΦΑΛΟΥΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΗ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΗ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΑΝΟΙΓΜΑΤΩΝ ΣΕ ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ ✓ Νέα πρότυπα σύγκλισης και σύνδεση με τον κεντρικό μηχανισμό σταθεροποίησης ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΣΤΑΘΕΡΟΠΟΙΗΣΗΣ ✓ Απόφαση για τον σχεδιασμό, την προετοιμασία εφαρμογής και την έναρξη των εργασιών ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΠΟΛΥΕΤΟΥΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΤΗΣ ΕΕ ✓ Μεγαλύτερη έμφαση στα κίνητρα για μεταρρυθμίσεις ΑΠΛΟΥΣΤΕΥΣΗ ΤΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΤΟΥ ΣΥΜΦΩΝΟΥ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΛΟΓΟΔΟΣΙΑ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ✓ Μόνιμος πρόεδρος της Ευρωομάδας με πλήρη απασχόληση ✓ Η Ευρωομάδα καθιερώνεται ως επίσημη σύνθεση του Συμβουλίου ✓ Πλήρως ενοποιημένη εξωτερική εκπροσώπηση της ζώνης του ευρώ ✓ Ενσωμάτωση στο νομικό πλαίσιο της ΕΕ των διακυβερνητικών συμφωνιών που εξακολουθούν να ισχύουν ✓ Δημιουργία δημόσιου ταμείου της ζώνης του ευρώ ✓ Η δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ταμείου	

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2 — Η «ΕΡΓΑΛΕΙΟΘΗΚΗ» ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Η «εργαλειοθήκη» της οικονομικής και νομισματικής ένωσης έχει αναθεωρηθεί πλήρως και έχει ενισχυθεί σημαντικά από το 2010, αξιοποιώντας τα διδάγματα από την κρίση. Έχει επιτευχθεί πρόοδος σε τέσσερα μέρη:

Η «εργαλειοθήκη» της οικονομικής και νομισματικής ένωσης σήμερα

Εγκρίθηκε στην κορύφωση της κρίσης ή αμέσως μετά   Πρόσφατες ενέργειες ή ενέργειες σε εξέλιξη μετά την Έκθεση των πέντε Προέδρων

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΝΩΣΗ:

- ✔ Ισχυρότερος συντονισμός των οικονομικών και δημοσιονομικών πολιτικών εντός του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου
- ✔ Ειδική διαδικασία για τον εντοπισμό και τη διόρθωση μακροοικονομικών ανισορροπιών
- Μεγαλύτερη έμφαση στις προτεραιότητες της ζώνης του ευρώ
- Εθνικά συμβούλια για την παρακολούθηση των εξελίξεων όσον αφορά την παραγωγικότητα
- Ευρωπαϊκός Πυλώνας Κοινωνικών Δικαιωμάτων

ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΝΩΣΗ:

- ✔ Αυστηρότερο κανονιστικό πλαίσιο και αυστηρότερη εποπτεία των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και των χρηματαγορών
- ✔ Προστασία των καταθέσεων έως του ποσού των 100 000 EUR
- Περαιτέρω μείωση των κινδύνων στον τραπεζικό τομέα
- Περισσότερες επιλογές χρηματοδότησης για τις επιχειρήσεις μέσω των κεφαλαιαγορών
- Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασφάλισης Καταθέσεων

Εργαλειο-θήκη ΟΝΕ

ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΕΝΩΣΗ:

- ✔ Διάφορα ταμεία διάσωσης που οδηγούν στον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας
- ✔ Ισχυρότερη εποπτεία των ετήσιων προϋπολογισμών και μεγαλύτερη εστίαση στις τάσεις του χρέους
- Ευρωπαϊκό Δημοσιονομικό Συμβούλιο
- Ενέργειες προς την απλούστευση των δημοσιονομικών κανόνων

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΛΟΓΟΔΟΣΙΑ ΚΑΙ ΙΣΧΥΡΟΙ ΘΕΣΜΟΙ:

- ✔ Ενίσχυση του διαλόγου με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, τα εθνικά Κοινοβούλια
- Νέα αρχή του κοινωνικού διαλόγου της ΕΕ
- Ενέργειες προς την ενίσχυση της εξωτερικής εκπροσώπησης σε διεθνείς οργανισμούς

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Κατά την κορύφωση της κρίσης του 2011-13 ή αμέσως μετά ελήφθησαν σημαντικά μέτρα για να διαφυλαχθεί η ακεραιότητα της ζώνης του ευρώ και να εδραιωθεί η αρχιτεκτονική της:

- ▶ Νέοι κανόνες θεσπίστηκαν για τον καλύτερο συντονισμό των οικονομικών και δημοσιονομικών πολιτικών και για τη βελτίωση των συζητήσεων σε ό,τι αφορά τις εν λόγω πολιτικές σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Για τον σκοπό αυτό, καθιερώθηκε ένας ετήσιος κύκλος λήψης αποφάσεων, το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο, στόχος του οποίου είναι η ευθυγράμμιση των ενωσιακών και των εθνικών προτεραιοτήτων, με τη στενότερη παρακολούθηση και την παροχή πολιτικών κατευθύνσεων. Οι δημοσιονομικοί κανόνες της ΕΕ, οι οποίοι κατοχυρώνονται στο καλούμενο Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης, συμπληρώθηκαν με δύο δέσμες νομοθετικών μέτρων, το «εξάπτυχο» και το «δίπτυχο», καθώς και με τη διακυβερνητική συνθήκη για τη σταθερότητα, τον συντονισμό και τη διακυβέρνηση στην οικονομική και νομισματική ένωση (ΣΣΣΔ), η οποία περιλαμβάνει το «Δημοσιονομικό Σύμφωνο». Οι εν λόγω κανόνες συνέβαλαν στη στενότερη εποπτεία των εθνικών προϋπολογισμών, στη θέσπιση αυστηρότερων δημοσιονομικών πλαισίων και στην προσεκτικότερη παρακολούθηση των επιπέδων χρέους. Επίσης, με τους κανόνες αυτούς θεσπίστηκε μια νέα διαδικασία, η διαδικασία μακροοικονομικών ανισορροπιών, η οποία συμβάλλει στον εντοπισμό και τη διόρθωση των δυσμενών οικονομικών εξελίξεων εν τη γενέσει τους.

- ▶ Ορισμένες πρωτοβουλίες συνεχίστηκαν με σκοπό τη δημιουργία ασφαλέστερου χρηματοπιστωτικού τομέα για την ενιαία αγορά. Οι εν λόγω πρωτοβουλίες συνθέτουν το καλούμενο «ενιαίο εγχειρίδιο κανόνων» για όλους τους χρηματοπιστωτικούς παράγοντες στα κράτη μέλη της ΕΕ. Σκοπός του εγχειριδίου αυτού είναι η παροχή ενιαίας δέσμης εναρμονισμένων κανόνων προληπτικής εποπτείας τους οποίους οφείλουν να τηρούν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα σε ολόκληρη την ΕΕ. Το «ενιαίο εγχειρίδιο κανόνων» αποτελεί επίσης τα θεμέλια της καλούμενης τραπεζικής ένωσης. Μολονότι η τραπεζική ένωση αφορά τις χώρες της ζώνης του ευρώ, μπορούν να προσχωρήσουν σ' αυτήν και χώρες εκτός της ζώνης του ευρώ. Στο πλαίσιο της τραπεζικής ένωσης, η ευθύνη για την εποπτεία και την εξυγίανση των μεγάλων διασυνοριακών τραπεζών στην ΕΕ έχει μετατοπιστεί στο ευρωπαϊκό επίπεδο. Για τον σκοπό αυτό δημιουργήθηκαν ο Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός (ΕΕΜ) και ο Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης (ΕΜΕ). Οι βασικοί κανόνες για την ασφάλιση των καταθέσεων εναρμονίστηκαν σε όλα τα κράτη μέλη, κατά τρόπον ώστε να προστατεύεται πλέον πλήρως κάθε επιμέρους κατάθεση μέχρι του ποσού των 100 000 ευρώ.
- ▶ Συστάθηκαν ταμεία διάσωσης για την παροχή χρηματοδοτικής στήριξης στα κράτη μέλη που δεν ήταν πλέον σε θέση να δανείζονται από τις χρηματαγορές. Το μέτρο αυτό προβλεπόταν αρχικά μόνο σε προσωρινή βάση, μέσω του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Χρηματοοικονομικής Σταθεροποίησης (ΕΜΧΣ) και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοοικονομικής Σταθερότητας (ΕΤΧΣ). Το σημερινό ταμείο έκτακτης ανάγκης, ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας (ΕΜΣ), έχει μόνιμο χαρακτήρα και συνολική δανειοδοτική ικανότητα ύψους 500 δισ. ευρώ.

Από τον Νοέμβριο του 2014, όταν ανέλαβε τα καθήκοντά της η παρούσα Επιτροπή, και ιδίως μετά τη δημοσίευση της έκθεσης των πέντε προέδρων, τον Ιούνιο 2015, ελήφθη ακόμη μια σειρά σημαντικών μέτρων:

- ▶ Το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο για τον συντονισμό της οικονομικής πολιτικής επικαιροποιήθηκε. Προβλέφθηκαν περισσότερες ευκαιρίες για συζήτηση, σε όλα τα επίπεδα, για τα κράτη μέλη και τα ενδιαφερόμενα μέρη (εθνικά κοινοβούλια, κοινωνικούς εταίρους, κοινωνία των πολιτών). Δόθηκε μεγαλύτερη προσοχή στις προκλήσεις που δέχεται η ζώνη του ευρώ στο σύνολό της, με τη διατύπωση ειδικών συστάσεων και τη στενότερη παρακολούθηση των δευτερογενών επιπτώσεων. Η ευελιξία που προσφέρουν οι κανόνες του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης χρησιμοποιήθηκε για να στηρίξει τις μεταρρυθμίσεις και τις επενδύσεις, καθώς και για να ληφθεί περισσότερο υπόψη ο οικονομικός κύκλος.
- ▶ Οι κοινωνικές πτυχές λαμβάνονται πλέον εξίσου υπόψη με τις οικονομικές πτυχές, με ειδικές συστάσεις και νέους κοινωνικούς δείκτες στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Επίσης, η Επιτροπή υπέβαλε συγκεκριμένες προτάσεις για τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων, ο οποίος θα χρησιμεύσει ως πυξίδα στην πορεία προς μια ανανεωμένη διαδικασία σύγκλισης. Πριν από τη σύναψη του νέου προγράμματος στήριξης της σταθερότητας για την Ελλάδα, διεξήχθη ειδική εκτίμηση κοινωνικών επιπτώσεων.
- ▶ Με σκοπό την καθοδήγηση και τη στήριξη της μεταρρυθμιστικής διαδικασίας σε εθνικό επίπεδο, η Επιτροπή πρότεινε, και το Συμβούλιο ενέκρινε, σύσταση προς τα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ για τη δημιουργία συμβουλευτικών Εθνικών Συμβουλίων Παραγωγικότητας. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημιούργησε επίσης μία Υπηρεσία Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων με σκοπό τη συγκέντρωση εμπειρογνώσιας από ολόκληρη την Ευρώπη και την παροχή τεχνικής στήριξης στα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη.
- ▶ Στο πλαίσιο των εργασιών για την ολοκλήρωση της τραπεζικής ένωσης, η Επιτροπή πρότεινε να τεθεί σταδιακά σε εφαρμογή, έως το 2025, ένα Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασφάλισης Καταθέσεων, το οποίο θα εξασφαλίζει σε όλους τους καταθέτες της ζώνης του ευρώ τον ίδιο βαθμό προστασίας, ακόμη και σε περίπτωση μεγάλων τοπικών κλυδωνισμών. Η Επιτροπή παρουσίασε επίσης μια συνολική δέσμη νομοθετικών μέτρων για την περαιτέρω μείωση των κινδύνων και την ενίσχυση της ανθεκτικότητας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων της ΕΕ, και ειδικότερα του τραπεζικού τομέα.
- ▶ Στο πλαίσιο των εργασιών για τη δημοσιονομική ένωση, η Επιτροπή και το Συμβούλιο κατέβαλαν προσπάθειες για την απλούστευση των υφιστάμενων κανόνων. Για παράδειγμα, εξέτασαν την εξέλιξη του καλούμενου «οριζίου αναφοράς για τις δημόσιες δαπάνες», το οποίο μπορεί να ελέγχεται ευκολότερα από τις κυβερνήσεις και, συνεπώς, αντικατοπτρίζει καλύτερα τις προθέσεις των κυβερνήσεων αυτών. Η Επιτροπή ζήτησε επίσης να δίνεται μεγαλύτερη έμφαση στις προτεραιότητες της ζώνης του ευρώ κατά την έναρξη κάθε Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, καθώς και σε έναν

πιο θετικό δημοσιονομικό προσανατολισμό για τη ζώνη του ευρώ στο σύνολό της. Το νεοσυσταθέν Ευρωπαϊκό Δημοσιονομικό Συμβούλιο θα στηρίζει την αξιολόγηση της εφαρμογής των δημοσιονομικών κανόνων της ΕΕ.

- ▶ Στο πλαίσιο της ενίσχυσης της ενιαίας αγοράς, και ως στοιχείο του ευρύτερου επενδυτικού σχεδίου για την Ευρώπη, διάφορες πρωτοβουλίες συνέβαλαν στη διεύρυνση και τη βελτίωση της πρόσβασης των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων στη χρηματοδότηση. Δεδομένου ότι, επί του παρόντος, στηρίζονται κατά κύριο λόγο στην τραπεζική χρηματοδότηση, οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις θα αποκτήσουν, χάρη στην καλούμενη «Ένωση Κεφαλαιαγορών», μεγαλύτερη πρόσβαση στις κεφαλαιαγορές.
- ▶ Στο πλαίσιο των προσπαθειών για την ενίσχυση των υφιστάμενων θεσμών, η Επιτροπή πρότεινε να βελτιωθεί σταδιακά, έως το 2025, η εξωτερική εκπροσώπηση της ζώνης του ευρώ σε διεθνείς χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, όπως το ΔΝΤ. Θα πρέπει ωστόσο να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες προς την κατεύθυνση ενιαίας εκπροσώπησης. Η Επιτροπή στηρίζει επίσης τις προσπάθειες που καταβάλλει η Ευρωμάδα για να εξασφαλίσει μεγαλύτερη διαφάνεια για τα έγγραφα και τις διαδικασίες της.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3 — ΚΥΡΙΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΕΝΤΟΣ ΤΗΣ ΖΩΝΗΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ

Η χρήση του ευρώ οδήγησε αρχικά σε σχετική σύγκλιση μεταξύ των συμμετεχόντων κρατών μελών, ιδίως όσον αφορά την οικονομική μεγέθυνση και τα επιτόκια.

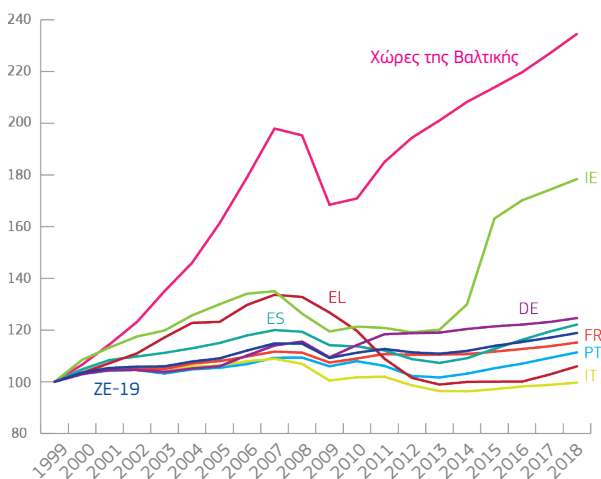
Ωστόσο, η κρίση έφερε στο φως ορισμένες σημαντικές διαφορές που είχαν συσσωρευτεί κατά τα προηγούμενα έτη όσον αφορά την ανταγωνιστικότητα, την αντοχή του τραπεζικού τομέα και τη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών. Οδήγησε επίσης σε μεγαλύτερες αποκλίσεις των οικονομικών αποτελεσμάτων.

Τα τελευταία έτη, ορισμένα στοιχεία υποδηλώνουν μια συνεχιζόμενη τάση μείωσης των αποκλίσεων. Ωστόσο, εξακολουθούν να υφίστανται έντονες διαφορές μεταξύ των κρατών μελών, οι επιπτώσεις της κρίσης παραμένουν αισθητές και δεν είναι ακόμη ορατή μια ισχυρή διαδικασία επανασύγκλισης.

Παρότι κατά τα πρώτα έτη της ζώνης του ευρώ η μεγέθυνση ήταν σημαντική, σε πολλά κράτη μέλη το βιοτικό επίπεδο μειώθηκε πολύ κατά τη διάρκεια της κρίσης. Για παράδειγμα, ενώ η οικονομική μεγέθυνση στη Γερμανία αυξάνεται έκτοτε σταθερά, το ΑΕΠ της Ιταλίας παραμένει κάτω από τα προ της κρίσης επίπεδα. Δεν ανέκαμψαν στον ίδιο βαθμό όλες οι οικονομίες της ζώνης του ευρώ.

Τάσεις του πραγματικού κατά κεφαλήν ΑΕΠ

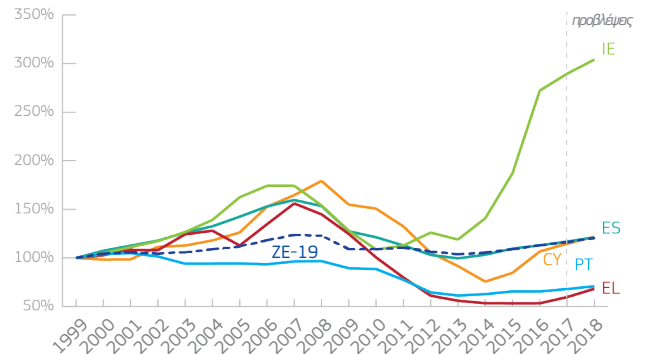
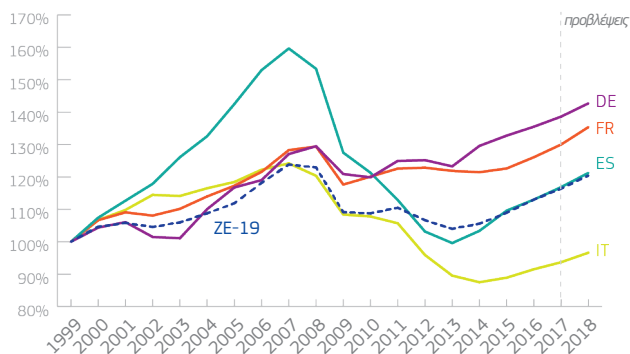
Δείκτης 1999=100

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Ένας από τους λόγους στους οποίους οφείλονται οι αποκλίσεις των οικονομικών επιδόσεων είναι τα επίπεδα των επενδύσεων. Έπειτα από σημαντική πτώση κατά τη διάρκεια της κρίσης, οι επενδύσεις χρειάστηκαν πολλά έτη για να ανακάμψουν και μόλις κατά τα τελευταία έτη άρχισαν να σημειώνουν εκ νέου άνοδο. Οι επενδύσεις παραμένουν ιδιαίτερα χαμηλές στα κράτη μέλη που αντιμετώπισαν οικονομικές δυσχέρειες κατά τη διάρκεια της κρίσης.

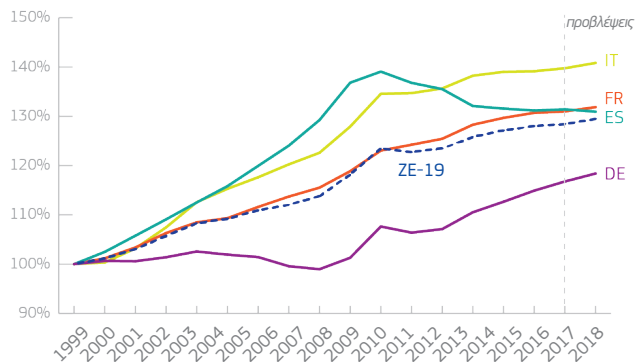
Τάσεις των συνολικών επενδύσεων
Δείκτης 1999=100

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Η ανταγωνιστικότητα, εκφραζόμενη σε όρους κόστους εργασίας, εμφάνισε σημαντική απόκλιση κατά τα πρώτα έτη του ευρώ. Για παράδειγμα, στη Γερμανία τα επίπεδα του κόστους εξελίχθηκαν ιδιαίτερα θετικά σε σύγκριση με τη Γαλλία, την Ιταλία και άλλα κράτη μέλη. Στην Ισπανία το κόστος εργασίας διορθώθηκε σημαντικά μετά την πραγματοποίηση μεταρρυθμίσεων για την αντιμετώπιση της κρίσης.

Τάσεις του ονομαστικού κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος
Δείκτης 100=1999

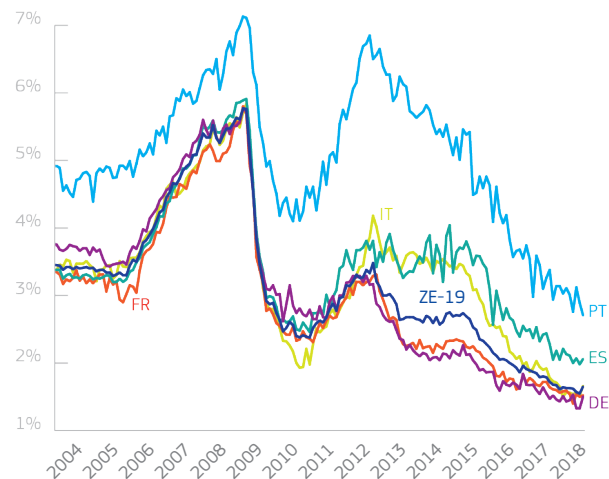

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Όσον αφορά τους χρηματοοικονομικούς δείκτες, τα επιτόκια του ιδιωτικού τομέα συγκλίνουν από το 2012 και εξής. Ωστόσο, εξακολουθούν να υφίστανται σημαντικές διαφορές και οι συνθήκες χρηματοδότησης των επιχειρήσεων συνεχίζουν να εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από την εθνικότητά τους. Επιπλέον, οι διακυμάνσεις του όγκου δανεισμού στην πραγματικότητα αυξάνονταν μέχρι το 2013 και μόνο στη συνέχεια άρχισε να σημειώνεται σύγκλιση.

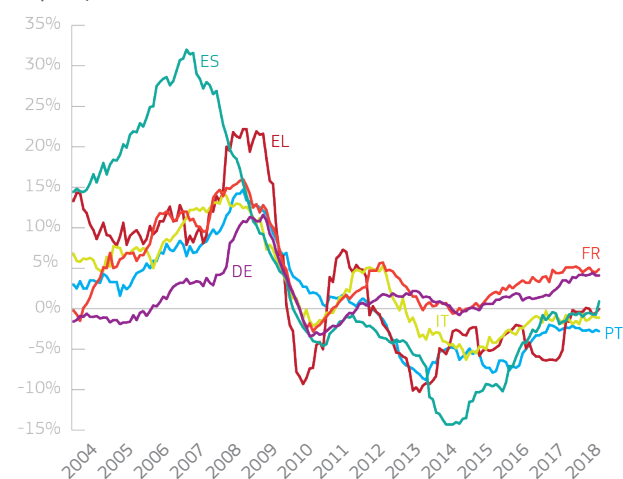
Τάσεις των επιτοκίων των δανείων προς μη χρηματοπιστωτικές εταιρείες και του ποσού των δανείων προς επιχειρήσεις

Επιτόκια σε %

Πηγή: Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα
Ονομαστικό απόθεμα τραπεζογραμματίων, ετήσιος ρυθμός

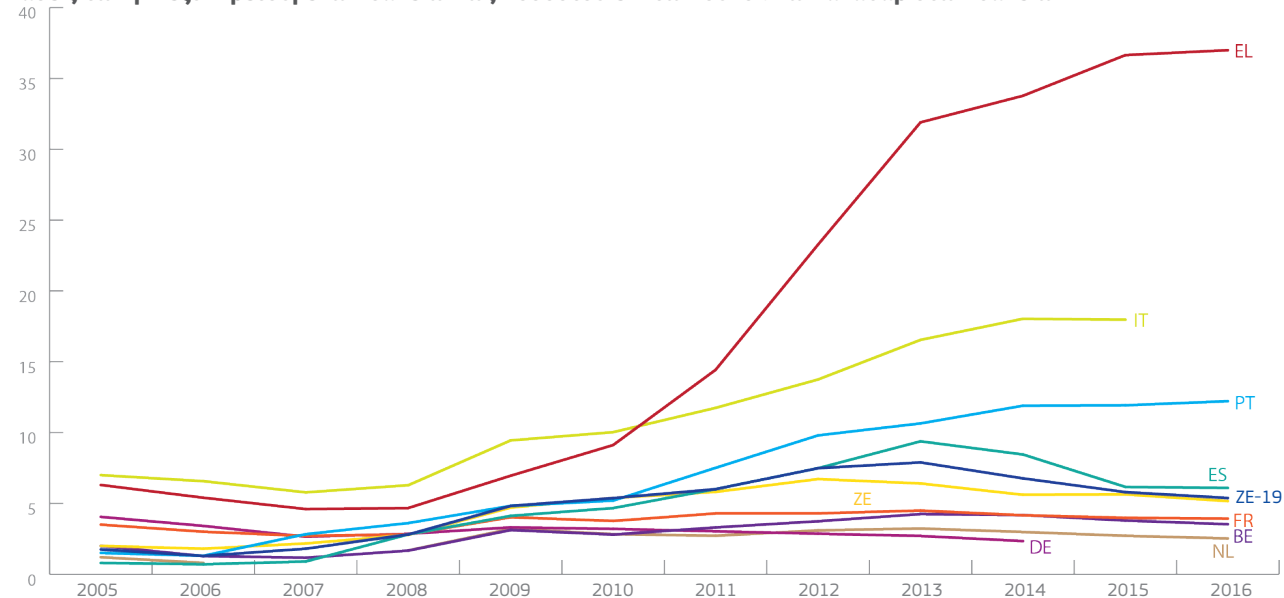
αύξησης

Πηγή: Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα

Η αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων —δηλ. των δανείων που χαρακτηρίζονται από πλήρη ή μερική αδυναμία πληρωμής— στον ισολογισμό των τραπεζών αποτελεί σύμπτωμα των ετών της κρίσης και πηγή αδυναμιών. Τα δάνεια αυτά είναι πολύ πιο διαδεδομένα στα κράτη μέλη του ευρωπαϊκού Νότου από οπουδήποτε αλλού εντός της ζώνης του ευρώ.

Τάσεις των μη εξυπηρετούμενων δανείων ως ποσοστού επί των συνολικών ακαθάριστων δανείων

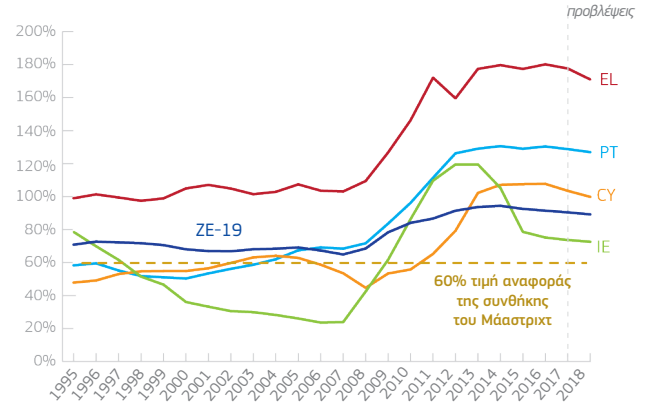
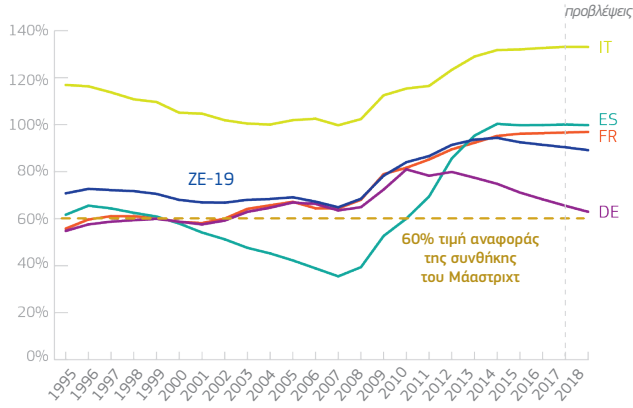

Πηγή: Παγκόσμια Τράπεζα και Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, τελευταία διαθέσιμα στοιχεία

Η κρίση οδήγησε σε σημαντική αύξηση του δημόσιου χρέους. Η τάση αυτή έχει ανακοπεί κατά τα τελευταία έτη και τα επίπεδα του δημόσιου χρέους έχουν αρχίσει κατά μέσο όρο να μειώνονται. Ωστόσο, εξακολουθούν να παραμένουν υψηλά και λίγα μόνο από τα κράτη μέλη έχουν επιτύχει σημαντική μείωση μέχρι σήμερα.

Τάσεις του δημόσιου χρέους

Ακαθάριστο χρέος γενικής κυβέρνησης ως % του ΑΕΠ

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή

© Ευρωπαϊκή Ένωση, 2017
Περαιτέρω χρήση επιτρέπεται.

Η πολιτική περαιτέρω χρήσης εγγράφων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής διέπεται από την απόφαση 2011/833/ΕΕ (ΕΕ L 330 της 14.12.2011, σ. 39).

